

Voor de regisseur

OORLOG ZONDER VRIENDEN is een moeilijk stuk om te spelen. Het stelt hoge eisen aan de spelers, de regisseur, de zaal, de belichting en de attributen en de kleding. Lees dus dit eerst, dan kun je inschatten of het reeel is dit stuk te gaan spelen met je groep of klas.

Ik heb het stuk met veel plezier en succes gespeeld op 27 en 28 april 1999 (ten tijde van de oorlog in Joegoslavië) met een 7e klas van 14 leerlingen.

Je hebt nodig:

- een klas die vaker toneel heeft gespeeld en in staat is om redelijk zelfstandig te werken (ook samen te werken).
- daarnaast moet die klas het onderwerp aankunnen en er min of meer voor open staan.
- Het instuderen vraagt van een groep ook samenwerking op een andere manier dan hiervoor bedoeld. Ze moeten elkaar ook willen helpen in de moeilijkheden die ze in het stuk en in zichzelf tegenkomen.
- de leerkracht moet vaker toneel hebben gespeeld en er niet voor terugdeinzen om een aantal extra uren te draaien om belichting, podiums, decors, kleding e.d. voor elkaar te krijgen.
- omdat het stuk uit veel verschillende scènes bestaat is het nodig om ook aandacht te besteden aan het wisselen van de scènes en het opbouwen en wisselen van de decors. Denk daar ook aan bij het verdelen van de rollen. Mijn leerlingen wilden allemaal zoveel mogelijk toneel spelen. Daardoor hadden we steeds verschillende vertellers en belichters. Dat maakte het geheel rommeliger dan nodig is.
- Een goede, enthousiaste groep ouders, die wil helpen bij het organiseren van PR, het bouwen van podia, uitzoeken van kleding, schminken, opruimen e.d. is zeer gewenst. (Met 3 of 4 ouders kom je al een heel eind). Organiseer van te voren wie wanneer wat doet (er staat een lijstje op de diskette)
- de zaal en het toneel vragen een aantal mogelijkheden. Je hebt een toneelzaal nodig met een podium met gordijnen. Je kunt m.i. de schaatsscène alleen spelen als je op het podium een luik hebt, waarin Arnold kan spelen dat hij door het ijs is gezakt. Daarnaast heb je m.i. minimaal twee andere podiums nodig. Er zijn veel verschillende plaatsen waar het verhaal zich afspeelt. Het steeds afbreken en opbouwen van decors is niet mogelijk. Wij hebben daarom in Emmen gekozen voor de volgende oplossing:
 - midden; het grote podium (met gordijnen)
 - links; klein podium voor Arnold en verteller
 - rechts; groter podium voor kamer Westervoort
 - links voor in de zaal; klas

op het grote podium met gordijn (het podium dat in de zaal aanwezig is) hebben we de scènes gespeeld, die zich afspelen op het schoolplein, in het politieburo, op het ijs, in het bos, in het gangetje en in het ziekenhuis. Het betekende wel steeds

afbreken en opbouwen. Decorstukken waren o.a. grote verrijdbare planten, twee grote verrijdbare kasten, een tafel, twee bankjes (voor op het schoolplein), twee echte ziekenhuisbedden (het opbouwen en afbreken deden de leerlingen zelf)

Op het podium links stond een tafel waarachter Arnold voorlas uit zijn dagboek; en een spreekgestoelte voor de verteller.

rechts was een podium bijgebouwd met de kamer van de familie Westervoort; tafel, vier stoelen, een kachel, een rookstoel, een dressoir, een soort keukentje, een kachel en schilderijen aan de wanden, een lamp boven de tafel, schemerlampjes e.d. (een prachtig sfeertje: een echte tweede wereldoorlogkamer)

Voor in de zaal op de grond links was de klas. Daar stonden 8 tafels en stoelen.

➤ Goede belichting op de verschillende podiums. De belichting maakte mogelijk, dat alle verschillende plekken apart belicht konden worden. De lamp boven de tafel en de schemerlampjes waren ook vanaf het belichtingspaneel te bedienen. (De leerlingen zelf verzorgden de belichting.)

Het stuk duurt in totaal ruim twee uur. Ik had de pauze vooraf aan de ziekenhuisscenes (dus na scene 27) in verband met het opbouwen van de bedden. Het stuk voor de pauze was daardoor te lang (ruim anderhalf uur). Je moet dus zoeken naar een andere oplossing; bijvoorbeeld de pauze op een ander moment of scenes schrappen. Ik heb al een aantal dagboekteksten ingekort. In het stuk vind je schuingedrukt een aantal suggesties voor eventuele veranderingen.

Ik heb bij het schrijven van het stuk het boek van Evert Hartman gevolgd. Ook leerlingen hebben bepaalde scènes geschreven en uitgewerkt. De dagboekteksten zijn voor een deel door leerlingen geschreven. Dat kun je ook met jouw groep of klas doen. Er zijn ook scènes toegevoegd, die niet in het boek voorkomen, maar die ik heb geschreven in verband met mijn klas. Ga gerust zelf aan de gang met het stuk. Pas het aan aan jouw situatie, jouw klas, jouw mogelijkheden.

Het hele toneelstuk plus een aantal teksten staat op een diskette. Als je het stuk naar je eigen klas wilt toeschrijven, is zo'n diskette heel handig. Er staan op die diskette ook: lijsten (attributen, scenevolgorde, rolverdeling, rolverdeling, taken ouders e.d.), affiches, programma's, brieven i.v.m. PR, aanvraag materialen e.d., ook twee vragenbladen met vragen over de tweede wereldoorlog en het stuk zelf.

Er is van de uitvoering in Emmen een videoband gemaakt. De kwaliteit is redelijk goed. De teksten zijn verstaanbaar en de band geeft een goed beeld van het spel.

Als je de videoband of de diskette wilt hebben, moet je even contact opnemen.

Als je - na deze inleiding gelezen te hebben - het nog aandurft om het stuk te gaan spelen, wens ik je heel veel plezier bij het instuderen en spelen van het stuk.

Het is een prachtig stuk, dat mijn leerlingen met veel plezier (en de nodige inspanning) hebben gespeeld.

John Eijkelkamp

Mocht je verder nog vragen hebben of om een andere reden contact willen opnemen, doe dat dan. Ik hoor graag, dat je het stuk gaat spelen.

John Eijkelkamp
Ruinerbrink 243
7812 RE Emmen
0591 640285

Scene 1

Spelers: Arnold, Martin, Hans, Johan, Verteller, Rector
Toneel: Achtergrond muur school

(Licht in de zaal gaat uit. Ook het podiumlicht is uit. In het donker gaat het gordijn open. Licht gaat aan! Op het toneel Arnold in het nauw gedreven door de jongens, die dreigend om hem heen staan)

MARTIN: Zeg dat nog eens als je durft!!
HANS: Moeten we je een handje helpen!!..
JOHAN: Kom op, zeg dat nog eens!!
ARNOLD: Jullie hebben me wel gehoord.
HANS: Wij willen het graag nog een keer horen! Voor de zekerheid!
JOHAN: Nou,... Komt er nog wat van!!... vuile NSB'er!!
MARTIN: Hij durft niet, de lafbek!!
HANS: Zo zijn alle NSB'ers! Als het er op aan komt schijten ze in hun broek van angst!
ARNOLD: (gaat rechtop staan, klaar om de klappen op te vangen, die hij verwacht te zullen krijgen) Goed, ik zeg het nog een keer.... Als jullie denken, dat dat mens in Engeland nog iets voor jullie kan doen, dan zijn jullie stomme idioten!

(De drie stormen schreeuwend op Arnold in. Er begint een vechtpartij. Geschreeuw, gestamp, geluid van vechtende mensen)
(Gordijn gaat snel dicht. De verteller komt op. Licht op verteller)

VERTELLER: Wat er achter dat gordijn gebeurt laten we jullie niet zien. Het is moeilijk om zo'n vechtpartij echt na te spelen. Deze oplossing leek ons de beste.... Maar jullie begrijpen vast wel, dat Arnold hier niet best vanaf kwam. Hij werd flink in elkaar geslagen..... Zo gebeurde dat in de tweede wereldoorlog. Kinderen van NSB'ers hadden het heel moeilijk. Ook Arnold, de hoofdpersoon van dit toneelstuk, had het moeilijk. Hij was de zoon van een NSB'er. Daarom werd hij gepest, beledigd, getreiterd... Het leven werd hem zuur gemaakt. Zijn ouders hadden hem gezegd, dat hij zich daar niets van moest aantrekken. Dan zouden ze vanzelf wel ophouden. Ze hadden gezegd, dat hij een goede NSB'er moest zijn, dat hij zichzelf moest beheersen... Maar ook aan zelfbeheersing is een grens.... En Arnold had die grens bereikt.....

(Verteller gaat af. Rector komt op vanuit de zaal terwijl het gordijn open gaat. Licht op toneel.)

RECTOR: Jongelui, hou daar onmiddellijk mee op!!
MARTIN: De rector,.. wegwezen!!
RECTOR: (Is snel naar de jongens gelopen) Martin, Johan en Hans,.. naar mijn kamer!!
MARTIN: Hij begon... Hij schold de koningin uit!

RECTOR: Jullie hebben mij gehoord, jongelui!... Naar mijn kamer!!

(De drie gaan af als geslagen honden)

RECTOR: En jij!... Jij gaat je wassen bij de kraan! Daarna wacht je op de gang voor de deur van mijn kamer! Begrepen?

ARNOLD: (Staat op, woedend. Hij kijkt de rector strak aan) Ik ga naar huis!!

RECTOR: (Pakt hem bij een arm) Ik heb je gezegd hier te blijven. Ik wil precies weten wat er is gebeurd.

ARNOLD: (rukt zich los en rent weg, de zaal in, terwijl hij schreeuwt:) U gelooft me toch niet!! U kunt barsten! Ik ga naar huis! (Arnold af. Rector kijkt hem na, daarna ook af)

(Licht uit. Iedereen in het donker naar de plek voor de volgende scene)

(Gordijn dicht)

Scene 2

Spelers: Arnold, moeder, vader,

Toneel: kamer van de familie Westervoort

(Arnold komt door de zaal het lopium op en gaat de kamer binnen, ploft neer op een stoel en begint te huilen. Moeder buigt zich over hem heen.)

MOEDER: Jongen toch..... (Moeder haalt een nat washandje en wast het bloed van zijn gezicht)... Jongen toch.....

ARNOLD: (nog steeds snikkend) De rotzakken!

MOEDER: Wat is er gebeurd, Arnold?

ARNOLD: De rotzakken!!..... De smeerlappen!!..... O, als ik ze in mijn vingers krijg,... dan.... Dan vermoord ik ze!!

MOEDER: Als je me nou eens precies vertelt wat er gebeurd is?

ARNOLD: (nasnikkend).... Ze waren met z'n drieën..... Ze hebben me in elkaar geslagen..... Ze...

MOEDER: Wie?

ARNOLD: Martin.... en Hans.... en Johan....

MOEDER: Martin Jonkers?

ARNOLD: Ja....

MOEDER: Waarom hebben ze dat gedaan?

ARNOLD: We hadden het over dat mens in Engeland, en toen...

MOEDER: (onderbreekt hem) Je bedoelt de koningin?

ARNOLD: Ja, de koningin! U weet net zo goed als ik dat die al lang geen koningin meer is!

MOEDER: Goed... en wat heb jij toen gezegd?

ARNOLD: Dat ze stomme idoten waren als ze geloofden dat dat mens nog iets voor ze kon doen.

MOEDER: (schudt haar hoofd) Zulke dingen kun je ook beter niet zeggen.

ARNOLD: (Heftig) O ja?.. Mag de waarheid soms niet meer gezegd worden?

MOEDER: Ja, Arnold. Soms is het erg onverstandig om de waarheid te zeggen. Je had beter je mond kunnen houden.

ARNOLD: Ik laat me niet op mijn kop zitten door dat stelletje ezels..... (Hij haalt de doek van zijn neus en bekijkt de bloedplekken).... Ik ga morgen niet naar school!

MOEDER: Waarom niet?

ARNOLD: (reageert niet op haar vraag) Zaterdag neem ik ze te grazen... Zaterdagmorgen!

MOEDER: Ik vroeg je waarom je niet naar school wilde. Als de rector dat te weten...

ARNOLD: (valt haar in de rede) Ik heb tegen de rector gezegd dat-ie kan barsten!

MOEDER: (geschrokken) Wat heb je gezegd?...

ARNOLD: De rector wou me terug laten komen, samen met die rotzakken. Ik heb gezegd dat-ie kon barsten!.....

MOEDER: (het is even stil, dan indringend) Heb jij dat echt gezegd?

ARNOLD: Ja!

MOEDER: (streng) Dan ga jij morgen zeker naar school, al was het alleen maar om je excuses aan te bieden... Jij weet hoeveel moeite het ons heeft gekost om jou op die school te krijgen... En nu zul jij in één keer alles bederven?.... Daar komt niets van in! En wat die jongens betreft,.. ik zal wel even...

ARNOLD: (staat op) Ik ga morgen niet naar school!! En mijn excuses aanbieden? Nooit!! Dat zouden ze wel willen... De zoon van een NSB-er biedt zijn excuses aan... Maar dat doe ik niet!!.. Dat doe ik nooit! (Hij slaat met zijn hand op tafel, maar meteen schieten de pijnscheuten door zijn arm. Hij ploft kreunend neer op de stoel)

MOEDER: Jongen, wat is er?

ARNOLD: Ze hebben me ook tegen mijn ribben geschopt.

MOEDER: (Maakt zijn bloes los en doet zijn hemd omhoog. Flinke blauwe plekken worden zichtbaar) We kunnen er misschien beter een verband om doen? (Ze duwt op een aantal plekken) Doet dit pijn?... en dit?...

ARNOLD: (met vertrokken gezicht) Nou,.. het valt wel mee,... Au!!... ja, dat doet pijn!...

MOEDER: (Loopt naar de kast en pakt verband en een schaar)

ARNOLD: Wat gaat u doen?

MOEDER: Er moet een verband om, zei ik toch al.

ARNOLD: Moet dat nou, ma? (Hij doet zijn hemd en bloes omlaag) U weet best dat ik daar een hekel aan heb. Het gaat zo ook wel over.

MOEDER: Maar je wang dan?

ARNOLD: O, dat geneest zo ook wel. Het is alleen maar een schram. U zegt zelf altijd dat zoiets sneller geneest zonder pleisters.

(Moeder legt de spullen terug en gaat aan tafel zitten. Arnold staat op en loopt naar het raam. Kijkt naar buiten.)

MOEDER: ... Zijn die jongens,... Martin en zo,... zijn die wel naar de rector gegaan?

ARNOLD: Ja, ik denk het wel.

MOEDER: Dan zullen die er wel flink van langs hebben gekregen.

ARNOLD: Dan kent u de toestand op school nog niet.
MOEDER: Wat bedoel je?
ARNOLD: (draait zich naar moeder toe) Dat weet u toch ook wel, moeder. Wekenlang hebben ze me zitten pesten, zonder dat een van de leraren zich daar druk over maakt. Die lui lachen zich dood als ze horen wat er is gebeurd. En de rector..? Die is nou bezig die jongens in de watten te leggen. Ik hoor het hem zeggen: Zo Martin, zo Hans, zo Johan,.. hebben jullie Arnold geslagen? Nou, dat mag je niet doen, hoor! Dat geeft geen pas op onze school! We hebben al moeilijkheden genoeg. Zullen jullie dat niet weer doen?..... Nee, natuurlijk niet meneer.....

MOEDER: (fel) Arnold!
ARNOLD: (reageert ook fel) Wat Arnold! Het is de waarheid.... (wat rustiger) Laatst botste die vent van Verdam, die vleesberg uit klas 5, keihard tegen me aan. Hij deed het expres. Dat weet ik zeker. De baas stond er bovenop. En weet je wat-ie zei?..... Gerard, een beetje voorzichtig met onze tweede-klassertjes..... (boos) Ik kon die kerel wel naar zijn strot vliegen!

MOEDER: Doe meteen toch niet zo heetgebakerd, Arnold. Hoe vaak hebben we je niet gezegd, dat je je moet beheersen. Hoe kwaaiër je wordt hoe meer plezier ze hebben.

ARNOLD: (weer fel) Dan hebben ze maar plezier!!..... (Hij draait zich om en kijkt weer uit het raam) (weer bij zichzelf) Maar ik kan het niet langer verdragen!

(Een tijd lang is het stil. Dan horen ze geluid)

MOEDER: Daar heb je pa.

(Pa komt binnen)

MOEDER: Wat ben je vroeg vanmiddag.... Is er iets?
VADER: Ja,.. ik heb hoofdpijn... Ik ben maar een uurtje eerder weggegaan. Dat haal ik later wel weer in. (Hij trekt zijn jas uit. Gooit die over een stoel)

MOEDER: Vonden ze dat goed op het stadhuis?
VADER: Dat hebben ze maar goed te vinden!.... Of denk je soms dat ik daar nog toestemming voor vraag?..... Ik bepaal zelf wel wanneer ik kom en wanneer ik ga. Daar heb ik niemand voor nodig..... Geef me maar een kop thee.

(Vader gaat zitten. Dan ziet hij Arnold.)

VADER: Wat is er met jou gebeurd?
ARNOLD: Ach,.. niks. Vraag maar aan ma. Dan hoef ik het geen twee keer te vertellen. (Hij wil de kamer uit te lopen)

VADER: (grijpt Arnold bij de arm) Wacht eens even jij!... Je weet dat ik van zulke brutale antwoorden niet gediend ben! Wat mankeert jou eigenlijk?

MOEDER: Koos, aljeblijft! Die jongen heeft al genoeg te verduren gehad.

VADER: Dat wil ik nou juist weten. En mag ik dan misschien een normaal antwoord verwachten? (vader gaat zitten; Arnold blijft wachten bij de deur)

MOEDER: Ze hebben ruzie gehad.

VADER: Wie hebben ruzie gehad?

MOEDER: Arnold en nog een paar jongens.

VADER: Welke jongens?

MOEDER: Ach, dat doet er niet toe...

VADER: Ik vroeg wie dat waren!!

MOEDER: Nou, ... Martin Jonkers en eh....

ARNOLD: En Johan Laning en Hans van Beek!

VADER: Met z'n drieën?... Waar hadden jullie ruzie over?

ARNOLD: O,.. hetzelfde als altijd... Ze hebben me in elkaar geslagen.

VADER: Dat gedonderd moet maar eens afgelopen zijn!!

(Vader pakt zijn jas, driftig! Trekt hem aan en hij wil de kamer uitgaan. Moeder houdt hem tegen)

MOEDER: Koos, alsjeblieft,.. doe nou geen domme dingen! De rector..

VADER: (valt haar in de rede) Doe geen domme dingen!... Wie doet hier eigenlijk domme dingen?!

MOEDER: Wind je toch niet zo op!

VADER: (driftig) Ik wind me niet op! Ik heb er alleen genoeg van, dat die jongen dag in, dag uit wordt getreiterd! Ik heb er genoeg van, dat ze jou met de nek aankijken! En ik ben het zat om op mijn werk het gegrinnik van een stelletje slampampers te moeten anhoren! Ik ben het zat!! Meer dan zat!!..... En daar zullen we eens wat aan gaan doen!! (Hij duwt zijn vrouw aan de kant en loopt de deur uit)

MOEDER: (roept hem na) Koos, denk toch na! Je maakt ons het leven onmogelijk... En we hebben al zo weinig vrienden.

VADER: (roept terug) We hebben meer vrienden dan jij denkt!

(Vader af)

(Licht uit)

Speler: Arnold

(Arnold leest voor uit zijn dagboek. Licht op Arnold)

Maandag, 3 mei 1942

Vandaag ben ik weer naar school gegaan. Een groepje klasgenoten stond me op te wachten. Ze zeiden allemaal hallo tegen me, om de beurt, maar alleen om me te pesten. Ik ben snel de school ingelopen. Daar kwam ik de rector tegen. Hij vroeg me waarom ik niet op school was geweest afgelopen vrijdag. Ik heb hem gezegd dat ik nog last had van de vechtpartij. Ik heb verder niets tegen hem gezegd. Mijn excuses aanbieden ging mij te ver. Dat heb ik niet gedaan. Ik heb moeder gezegd dat ik het wel heb gedaan. Nou ja,.. maar hopen dat ze de rector er niet naar vraagt.

Martin Jonkers was er vandaag niet. NSB-ers hebben de winkel van de familie Jonkers in puin geslagen. Ik denk, dat mijn vader daar achter zit. Hij heeft vast de naam van de familie Jonkers doorgegeven. Toen ik hem gisteren met moeder hoorde praten zei hij, dat we binnenkort van die Martin Jonkers geen last meer zouden hebben. Hij wist er dus van.

Toen vanmiddag Nijenhuis het bord open deed stond daar met grote letters: NSB - NSBeter - NSBeest. Nijenhuis veegde het weg, en zei dat de schrijver zich na de les moest melden. Ik heb gekeken, maar niemand heeft zich gemeld. Het was duidelijk: wat op het bord stond was voor mij bedoeld.

Ze hebben ook een briefje in mijn tas gestopt met een rot gedicht. Het ging over mij. Ik vind het gemeen, maar ik plak het gedicht toch in.

Een snotaap van de NSB
sjouwt altijd met de moffen mee.
Dan zegt hij: Hoezee, kameraden!
Wij gaan het vaderland verraden!
Ik weet in het bos nog een piloot
die schieten jullie straks maar dood.
En slaat er iemand op mijn kruin,
sla dan zijn winkel maar in puin.
Wie lid is van de NSB
die stinkt nog erger dan de plee.

Ik snap niet hoe ze weten, dat ik de Duitsers de weg heb gewezen in het bos... En waarom zou ik iets te maken hebben met het vernielen van de winkel van Jonkers? Dat denken ze, maar ze weten het niet zeker. Stelletje rotzakken! Geven ze mij de schuld van iets waar ik niets van weet!

(Arnold sluit het dagboek. Licht uit)

Scene 4

Spelers: Verteller

(Licht op verteller)

VERTELLER:

Als Arnold op een dag niets te doen heeft en zich wat verveelt, wandelt hij naar de haven van het stadje. Daar ziet hij Martin Jonkers en een andere jongen een woonboot opgaan. Arnold is nieuwsgierig wat ze op die woonboot doen. Hij verbergt zich en wacht, tot de jongens de boot verlaten. Dan gaat hij zelf de woonboot op en kijkt naar binnen.

Het is daarbinnen en onbeschrijfelijke troep. Lege flessen, dozen en andere rommel liggen door elkaar. Hij schroeft met zijn zakmes het slot van de deur en gaat naarbinnen....

Binnengekomen ziet hij ook andere spullen: fietsbanden, pakken koffie en thee, volle flessen met drank,.. en dozen waarvan hij niet kon zien wat er in zit...

In een kast vindt hij lakens en handdoeken; en daarachter een aantal blikken benzine...

Arnold begrijpt direct, dat dit gestolen spullen zijn. Dit is een belangrijke ontdekking....

Hij verlaat de woonboot, nadat hij het slot weer heeft vastgeschroefd. Als hij door de stad loopt, krijgt hij een idee... Hij kan Martin chanteren....

Thuisgekomen schrijft hij een briefje aan Martin, waarin hij tien gulden eist in ruil voor geheimhouding. Die tien gulden moet hij onder de witte steen bij de ingang van het park leggen. Het briefje schuift hij onder de deur door van de woonboot.....

Een week later gaat hij naar de steen en haalt er een blikje met tien gulden onder vandaan, zonder gezien te worden.....

Arnold is in zijn nopjes met het succes. Nou heeft hij die Martin Jonkers mooi te pakken..... Maar hij had eigenlijk wel meer kunnen vragen.....

Arnold wil het nog een keer proberen. Hij schrijft een tweede brief en nu vraagt hij twintig gulden. Maar als hij dit briefje onder de deur van de woonboot door wil schuiven, wordt hij overvallen door Martin en de andere jongen.....

Hij wordt flink afgetuigd en opgesloten in de woonboot....

Maar Arnold weet te ontsnappen en vlucht zo snel als hij kan naar huis.....

(Licht uit)

Scene 5

Spelers: Arnold, Westervoort, Rita

Toneel: Kamer fam. Westervoort

(Arnold komt thuis, rukt de deur open en struikelt over de drempel)

VADER: (geërgerd) Zeg, wat zijn dat voor een manieren? Kan dat niet wat minder? De hele zondagmiddag ben je nergens te vinden. Jij moest... (hij ziet Arnolds gewonde handen) Wat heb jij uitgevoerd?

ARNOLD: Ze.... Hebben me... opgesloten.

VADER: Opgesloten.?(staat op) Je wil me toch niet vertellen dat die knapen weer bezig zijn geweest?

RITA: (meelevend) Wat hebben ze gedaan?

ARNOLD: (Arnold knikt) Ze wilden me vermoorden, geloof ik....

VADER: Nu moet jij eens goed naar mij luisteren, Arnold!! Je houdt op met dat jammeren en vertelt mij kort en duidelijk wat er gebeurd is. Aan dat onsamenhangende gepraat heb ik niets.

ARNOLD: (kijkt zijn vader aan) Waar is ma?

RITA: Ma is naar de kerk.

ARNOLD: Hoe laat is het dan?

VADER: Wat doet het er toe hoe laat het is! Vertel eerst maar eens even waar jij hebt gezeten. Hoe kom jij aan die striemen op je handen?

ARNOLD: Ze hebben mij vast gehouden. Ik had.... (Hij slikt moeilijk) mag ik een glas water?

VADER: (zucht!) Moet ik dat soms ook nog voor je halen? Doe alsjeblieft niet zo kinderachtig.

RITA: Ik haal het wel voor je. (ze verlaat de kamer)

VADER: (schuift een stoel bij) Voor de dag ermee, Arnold. Nu geen onzin.... (op een vriendelijkere toon) Goed,.... ik heb me misschien een beetje kwaad gemaakt. Maar dat was de schrik, zullen we maar zeggen.

(Rita komt binnen met het glas water. Ze wachten tot Arnold heeft gedronken)

VADER: Nou, vertel eens....Waarom kom je als een dolle man de kamer binnenstormen.

ARNOLD: (vertelt met horten en stoten) Ik liep langs de haven,....heel toevallig.... En daar lag een woonark.... De deur stond open.... Toen ben ik... naar binnen gegaan... om te kijken. Er lagen allemaal spullen in,.... fietsbanden... en koffie... en zo.... En toen dacht ik... die zijn vast gestolen.... Ik wilde teruggaan,... maar toen kwamen die jongens.... Die hebben....

VADER: Welke jongens!?

ARNOLD: Martin en Karel.

RITA: Was het Martin Jonkers weer?

ARNOLD: Ja!

VADER: En wie is die Karel?

ARNOLD: Een grote vent, zo sterk als een...

VADER: Ik bedoel zijn achternaam.

ARNOLD: Weet ik niet.

VADER: Zit hij bij jou op school?

ARNOLD: Nee.

VADER: Wat hebben ze gedaan?

ARNOLD: Me vast gebonden.

RITA: Hebben ze je vastgebonden?!?
VADER: (sissend tussen de tanden) Hou jij je er nou buiten!!
(tot Arnold) En heb je dat allemaal zomaar toegelaten?
ARNOLD: Die ene vent was veel sterker dan ik. En ze waren met
z'n tweeën. En die Karel.... Die had een mes. (drinkt
zijn glas leeg)
RITA: (schrikt) Een mes?!?
VADER: En toen hebben ze jou zeker weer losgelaten?
ARNOLD: Nee, ze zijn weggegaan.
VADER: Waarheen?
ARNOLD: Weet ik niet. En toen heb ik flessen op de grond kapot
laten vallen. En daar heb ik de touwen mee doorgesneden.
RITA: Wat slim van je!
VADER: Waar ligt die woonark?
ARNOLD: In de haven.
VADER: Ben je daar al vaker geweest?
ARNOLD: Eh, ... nee.
VADER: Liggen er fietsbanden, zie je?
ARNOLD: Ja!..En koffie, en handdoeken, ... en ook thee... en
blikken benzine.
VADER: (Kortaf) Kom mee!
ARNOLD: Waar gaan we dan heen?
VADER: Naar de politie! Wat dacht jij dan?
ARNOLD: (kijkt naar zijn handen)... en mijn handen dan?
VADER: Die paar schrammetjes? Een echte Hollandse jongen geeft
daar toch niets om! Trouwens, de vorige week was je ook
niet zo kleinzielig.
ARNOLD: Ja. Maar..... Dit doet zo'n pijn.
VADER: (windt zich op) Wat vind jij nou belangrijker, zitten
klagen over een paar zere handjes of meehelpen dat stel
misdadigers op te sporen? (vader loopt de kamer uit)
ARNOLD: (staat traag op, loopt langzaam achter zijn vader aan)
VADER: Schiet je nog een beetje op?
ARNOLD: Ja, ik kom al.
VADER: Wat sta je dan te treuzelen?
ARNOLD: Ik eh... treuzel helemaal niet.

(Ze gaan af, door de zaal weg. Rita blijft achter.)

(Licht uit)

Scene 6

Spelers: Arnold, Westervoort, agent
Toneel: bureau politie

(Gordijn gaat open - politiebureau)

(Westervoort en Arnold komen de zaal weer binnen en stappen het
politiebureau binnen)

AGENT: Waar komt U voor?
VADER: Ik kom aangiften doen voor diefstal.
AGENT: Een diefstal?

VADER: Juist.
(agent pakt een boek)

VADER: Het is erg belangrijk, moet U weten.
AGENT: Een ogenblikje, alstublieft.... Niet alles tegelijk.
Even kijken..... Ja ik heb het hier.... "Diefstallen"
(doet het boek open)

VADER: En ik kom ook aangifte doen van mishandeling van mijn
zoon.

AGENT: Waar komt U nu eigenlijk voor, een diefstal of een
mishandeling? (Doet het boek weer dicht)

VADER: Diefstal.

AGENT: Goed (hij slaat het boek weer open) Uw naam?

VADER: (werd rood) Kent U mij dan niet? Ik werk al jaren op het
stadhuis.

AGENT: Het spijt mij meneer... Maar we kunnen niet iedereen
kennen.

VADER: (snauwend) "Westervoort"

AGENT: Goed. (Schrijft) Wes-ter-voort. Adres:

VADER: Klinkerstraat 17

AGENT: Klin-ker-straat ze-ven-tien.... Geboortedatum?

VADER: (onbeheerst) Zou jij nu eens naar mij willen luisteren.
Overall in deze stad zijn diefstallen gepleegd, ik kom U
daar inlichtingen over geven en U praat over een
geboortedatum! Moet ik Uw chef er soms bij halen? (Agent
kijkt hem aan)

AGENT: Zij u dat u inlichtingen over diefstal kon geven?

VADER: Dat zeg ik, Ja!

AGENT: Bent u zelf dan niet bestolen?

VADER: Nee!

AGENT: (Sluit het boek) Had u dat dan meteen gezegd.

VADER: Dat heb ik meteen gezegd!

AGENT: U kwam aangifte doen van diefstal.

VADER: Dat bedoelde ik ook.

AGENT: Zegt u dan alstublieft wat u bedoelt..... Bent u ook
getuige geweest van die diefstal?

VADER: (knarsetandend) Nee, maar mijn zoon hier weet waar de
gestolen goederen liggen: fietsbanden, koffie, tabak en
benzine.

AGENT: (kijkt naar Arnold) Fietsbanden zij u? Hoeveel?

ARNOLD: Wel een stuk of acht denk ik.

AGENT: ... en benzine?

ARNOLD: Een paar blikken.

AGENT: Waar liggen die spullen allemaal?

ARNOLD: In een woonark in de haven.

AGENT: Hoe weet jij dat?

ARNOLD: Ik ben er geweest. En ze hebben mij nog een poos
vastgebonden.

AGENT: Wie waren dat dan?

ARNOLD: Een paar jongens.

AGENT: Ken je ze?

ARNOLD: Ja, Martin Jonkers en een zekere Karel.

AGENT: (verbaasd) Karel Rot?

ARNOLD: Dat weet ik niet.

AGENT: Groot en fors gebouwd en een jaar of zeventien?

ARNOLD: Ja.

(De telefoon gaat)

AGENT: (loopt naar de telefoon) Ja...met politie-agent Burema, ja..... wat!?!..... we komen er aan.(loopt terug) Ik moet weg!! Er is brand in de haven in een oude woonark.
(Agent af, daarna licht uit en gordijn dicht)

(Licht op verteller)

VERTELLER: Die zelfde avond wist iedereen wat er gebeurd was. Twee jongens hadden een woonschip in brand gestoken, waarin ze gestolen goederen hadden opgeslagen. Ze hadden alles met benzine overgoten en de boot was totaal uitgebrand. De daders waren spoorloos. De vaders van de beide jongens waren gearresteerd, maar een uur later weer vrij gelaten. Zij bleken nergens van te weten. De waarde van de gestolen goederen bedroeg volgens de politie ongeveer drieduizend gulden.

(Licht uit en gordijn dicht. In het donker iedereen naar zijn plek voor de volgende scene)

Scene 7

Spelers: Arnold, Dijkman, Duitse agent, Marloes, Rector (Borger), Tess, Ellen

Figuranten: leerlingen

Toneel: schoolklas

(Licht op de verteller, de klas en meneer Dijkman)

(Klas vol ijverig schrijvende leerlingen. Ze maken een proefwerk. Meneer Dijkman er voor, controlerend.)

VERTELLER: Arnold zat in de klas om zijn proefwerk te maken, maar hij was er met zijn gedachten niet bij. Hij dacht steeds aan wat er was gebeurd. Waar zouden Martin en die Karel zich ophouden? Zouden ze weten, dat hij met zijn vader naar het politiebureau was gegaan? Was hij wel veilig?.....

DIJKMAN: Arnold!!! Je blijft wel bij je eigen werk, hè?

ARNOLD: He,..Ja meneer,.. ik deed niks...

DIJKMAN: Dat is het 'm juist....

TESS: Hij doet nooit iets... (schamper) Nou, wij weten wel beter....

(de klas remoert)... Stilte!!... Iedereen weer aan het werk!!

(Iedereen weer over zijn werk gebogen.)

(Even later: de rector komt binnen)

RECTOR: Mag ik u even storen, meneer Dijkman?...
Hier is iemand die iets wil controleren.

(een man van de Duitse politie komt binnen)

DIJKMAN: Dat zal moeilijk gaan, meneer Borger. We zijn juist bezig met een proefwerk. Het telt voor de overgang. Het komt nu echt niet uit!

(man gaat voor de klas staan)

POLITIE: (met een Duits accent) Iedereen de tassen leeg!!!

(niemand, behalve Arnold, pakt zijn tas)

TESS: (tot Arnold) Zeg, wat ben jij een uitslover!

POLITIE: (Met bulderende stem) Laatste waarschuwing!!.... tassen leeg!!.... En snel een beetje!!!!

TESS: Mij best hoor,... hier,... (ze gooit haar tas leeg op tafel) Kijk eens wat voor een moois we hier hebben.

DIJKMAN: (tot Tess) Goed zo, Tess. (tot de rest van de klas) Kom op, jullie ook! Doe alstublieft wat jullie gevraagd wordt.

(de leerlingen gaan staan en keren de tassen om op de tafels. Er ontstaat chaos)

POLITIE: Zitten!!... Allemaal zitten !!!!!!! Schiet op!!

(de Duitser speurt de klas rond. Hij loopt rond en kijkt tussen de spullen. Dreigende stemming. Doodse stilte.)

TESS: Zoekt u iets, meneer?

DIJKMAN: (sissend) Tess!!

TESS: Ik mag hem toch wel wat vragen?

DIJKMAN: Tess, hou je mond!

(De Duitser pakt de agenda van Marloes ter Winkel en haalt er een tekening uit van Hitler in een bootje)

POLITIE: So! (Hij houdt de tekening omhoog en laat hem dan aan Marloes zien) (Slijmend) Wat staat er onder deze prachtige tekening, meisje?

MARLOES: Und wir varen gegen England.

POLITIE: (Slijmend) Ja, ja.... (met harde, dreigende stem) En hoe kom je aan deze rommel?

MARLOES: (fluisterend) Huhu,... Dat weet ik niet... Dat weet ik echt niet.

POLITIE: Dat is jouw agenda?

MARLOES: Ja.

POLITIE: Dan zul je ook wel weten hoe je er aan komt.

MARLOES: Iemand moet het in mijn agenda hebben gestopt.

POLITIE: Altijd dezelfde smoesjes. Je naam?

MARLOES: Marloes (De Duitse soldaat noteert)

POLITIE: Marloes wie?

MARLOES: Ter Winkel. (De Duitser noteert weer)

POLITIE: Je zult er meer van horen.

(De Duitser loopt verder, kijkt hier en daar tussen de spullen.)

Bij Arnold vindt hij een spotprent van Mussert, de leider van de NSB, die hij omhoog houdt. De tekst die er op staat is goed te lezen:

IK VOEL ME GROOT, MAAR IK BEN NOG KLEIN
EN IEDEREEN NOEMT MIJ EEN ZWIJN!!!!!!!

Er gaat een golf van verbazing en beroering door de klas.)

ARNOLD: (overdonderd) Dat is niet van mij,..... dat hebben ze in mijn tas gestopt,..... (hij staat op) de valseriken,... de pestkoppen,.... altijd moeten ze mij hebben!!!!!

POLITIE: Maul halten!!!!!! Je naam!!

ARNOLD: (hij gaat weer zitten) Maar ik heb het niet gedaan! Echt niet!! Ik vind zulke tekeningen zelf ook erg. Mijn vader.....

(verder komt hij niet. De politieman sleurt hem uit zijn bank)

POLITIE: Je naam of ik neem je mee!!!!!!!

ARNOLD: Arnold... Arnold Westervoort. Maar echt....

TESS: Nou krijg je eens een koekje van eigen deeg!

POLITIE: Zwijg!!!!!

(Hij noteert de naam.... dan keert hij zich tot meneer Dijkman en de rector) Van u verwachten we dat u uw leerlingen regelmatig controleert. (Hij verlaat het lokaal, samen met de rector)

ARNOLD: (staat op en schreeuwt om zich heen) Smerige lafaards, stelletje ellendelingen. Ik zal het jullie betaald zetten!! Altijd zitten jullie mij te treiteren!! Altijd moeten jullie mij hebben...maar dit keer...

DIJKMAN: Zo is het genoeg, Arnold!! Ga zitten!!

ARNOLD: (bijna huilend) Het is hun schuld. Zij beginnen steeds opnieuw.

DIJKMAN: Denk je dat wij het leuk vinden wat er zo even is gebeurd. Denk jij dat iedereen zich hier even lekker voelt?..... (stilte)

Leveren jullie de repetitiebladen maar in?

ELLEN: Ik heb het nog niet af, meneer.

DIJKMAN: Geeft niet Ellen. Ik geloof niet dat jullie nog in de stemming zijn om verder te werken. Ik zal wel eens kijken wat jullie er tot nu toe van gemaakt hebben.

ELLEN: Maar dit proefwerk telt toch zwaar mee voor de overgang. Dat hebt u daarstraks zelf gezegd.

DIJKMAN: Ellen, je moet nog een heleboel leren..... En nu gaan jullie alle rommel die je gemaakt hebt weer opruimen. Jullie krijgen daarvoor de tijd tot het einde van de les. Aan het werk!!

(Ze gaan aan het werk en ruimen alles op. Licht uit. Iedereen blijft zitten voor de volgende scene.)

(De scènes 8, 9 en 10 zou je kunnen laten vervallen. Ze geven een indruk van Arnolds leven, maar kunnen voor de loop van het verhaal gemist worden)

Scene 8

Spelers: Verteller, Hans, Tess, Johan, Ellen
Figuranten: Leerlingen
Toneel: Klas

(Licht op verteller)

VERTELLER: Het was maandag 11 mei 1942, de verjaardag van Mussert. Arnold had 's morgens direct al ruzie met zijn vader omdat hij het uniform van de jeugdstorm niet aan wilde doen naar school. Arnold had het uniform nooit aan, maar vader vond dat hij het op de verjaardag van Mussert wel aan moest doen. "Dat is een eerbetoon aan onze leider". Arnold had geweigerd. Hij wilde niet nog meer gepest worden.

Op school gebeurden weinig schokkende dingen. Ze hadden 'Lang zal hij niet leven...' gezongen, toen Arnold langs kwam. Daar had hij zich niets van aangetrokken.

In het laatste uur gebeurde er nog wel wat. De leraar had de klas net verlaten.

(Licht verteller uit, licht op klas aan)

HANS: Jongens, moet je eens luisteren,.. ik heb wat moois....
Moet je horen wat hier staat.... Dit papier hoort bij het persoonsbewijs. Er staat boven: wenken in acht te nemen bij het PersoonsBewijs, tussen haakjes P.B.

ELLEN: Nou,.. wat is daar zo bijzonder aan?..

HANS: Stil nou... PB betekent PersoonsBewijs.

JOHAN: Hè, hè,... dat wisten we nog niet.

HANS: Nee, wacht nou... Het kan ook wat anders betekenen!

TESS: Nou, wat dan?

HANS: Piemeltje Bloot.

(Een daverend gelach in de klas)

HANS: Luister naar wat hier staat... (Hans leest voor) U moet het Piemeltje Bloot te allen tijde bij u dragen...

JOHAN: Ja, natuurlijk,.. ik zal hem thuis laten...

HANS: Stil nou... bij u dragen en desgevorderd vertonen aan iedere opsporingsambtenaar. (Gelach, steeds na een gelezen zin wordt er nu gelachen, ontstaat rumoer.)
U moet het Piemeltje Bloot zeer zorgvuldig bewaren.
Bij overlijden moet het Piemeltje Bloot worden ingeleverd.

Ingeval van vermissing of ontvreemding van een Piemeltje Bloot moet onmiddellijk aangifte worden gedaan bij de politie. Ook kennis geven aan de Burgemeester. Deze kan een nieuw Piemeltje Bloot afgeven, tenzij er gegronde redenen bestaan zulks te weigeren.

Het is verboden zijn Piemeltje Bloot aan een ander ten gebreke af te staan of het Piemeltje Bloot van een ander te gebruiken.

(Ze gieren van de lol. Ze roepen en lachen door elkaar.)

TESS: Dat laat ik mijn vader ook lezen...
JOHAN: Wat een gein, zeg.
HANS: (wijst naar Arnold) Hé, jongens, moet je eens kijken...
Westervoort snapt het ook!
TESS: Zeg Arnold, mag jij wel van je vader lachen om zulke
grapjes? (Weer gelach en rumoer)

(Licht uit. Iedereen naar zijn plaats voor de volgende scene)

Scene 9	Dagboek
----------------	----------------

Speler: Arnold

(Arnold leest voor uit zijn dagboek:)

zaterdag, 20 juni 1942

Toen ik vandaag opstond wist ik meteen wat er ging gebeuren: met de jeugdstorm naar Utrecht.

Daar zou Mussert tot ons spreken. Alle NSB-ers mochten komen.

Om een uur of 10 zat ik in de bus. We zongen uit volle borst tot we in Utrecht aankwamen. Bijna iedereen had last van zijn keel.

Toen we uit de bus stapten, werden we naar een plek in het stadion gebracht, vanwaar we de plek konden zien waar Mussert ons toe zou spreken. In het stadion was het gigantisch druk.

Na ongeveer 15 minuten kwam Mussert op. Hij sprak over Hitler en ons vaderland.

Toen we na afloop weer in de bus zaten, begonnen we weer met zingen. Thuisgekomen had ik bijna geen stem meer.

"Hoe was het?", vroeg moeder. "Fantastisch", fluisterde ik. "Er is een briefje voor je" zei moeder. Toen ik de inhoud van het briefje gelezen had, stond ik even verdoofd in de kamer. "Wat staat er in?" vroeg moeder. "Lees zelf maar", zei ik. Moeder las: "Je hebt ons verraden, vuile NSB-er, dat vergeten wij nooit! Wij zullen jouw je smerige verraderswerk betaald zetten".

Ook moeder werd bleek. "Als vader thuiskomt zal hij er wel wat aan doen" zei moeder. Toen ook vader het briefje gelezen had, beloofde hij me dat hij de politie zou waarschuwen. Maar wat kan de politie daar nou aan doen?

Nu ben ik klaar met schrijven.

Ik denk dat het vanavond een hele tijd zal duren voordat ik inslaap.

(Arnold doet zijn dagboek dicht. Licht uit)

Scene 10

Spelers: Arnold, Westervoort, Moeder, Rita

Toneel: Kamer fam. Westervoort. Aan tafel, etend.

(Licht op verteller)

VERTELLER: Arnold had genoten van het dagje uit naar Utrecht. Hij had er zich helemaal gelukkig gevoeld. Het is heerlijk om je omringd te weten door mensen, die het zelfde denken en voelen als jij.

Maar nu begon het gewone leven weer. Het gewone leven was voor Arnold helemaal niet plezierig. Hij had steeds vaker ruzie met zijn vader, en met zijn zus kon hij het de laatste tijd ook minder goed vinden. Alleen zijn moeder, die leek hem te begrijpen. Op school werd hij steeds meer gepest en buitengesloten. Hij hield zich groot, maar hij voelde zich klein en vedrietig. Zelfs op de Jeugdstorm voelde hij zich niet gelukkig. Hij ging er met steeds minder plezier naar toe.

(Licht op verteller uit. Licht aan op kamer fam Westervoort)

(De familie zit aan tafel aan de maaltijd.)

VADER: Zeg Arnold, jij komt de laatste tijd niet vaak meer op de jeugdstorm, wel?

ARNOLD: (geschrokken) O... ik,.. Eh?... Ja, nou ja, ik kom er af en toe....

VADER: Af en toe ja,.. maar niet vaak genoeg.

ARNOLD: Ik ben er dinsdagavond nog geweest.

VADER: Maar daarvoor heb je veertien dagen verstek laten gaan.

ARNOLD: Ik had andere dingen te doen.

(Ze eten verder in stilte)

VADER: Jouw leider is niet erg tevreden over je.

ARNOLD: Nou, dat is dan jammer.

VADER: (kijkt Arnold strak aan) Wat zei je daar, Arnold?

ARNOLD: Nou ja,.. de leider mag me geloof ik niet zo graag.... Ik moet altijd de rottige karweitjes doen... Anderen maken de rommel en ik kan het opruimen.

VADER: Maak jij dan geen rommel?

ARNOLD: Ja,.. natuurlijk wel. Maar niet meer dan de anderen.

(Weer stilte, ze eten verder)

VADER: Jouw leider vertelde me een heel ander verhaal.

(Arnold reageert niet. Hij eet verder zonder opkijken)

VADER: (scherp) Kun je me niet aankijken als ik tegen je praat!!

(Arnold heft zijn hoofd en kijkt zijn vader aan)

VADER: Meneer Mulder vertelde mij dat jij de laatste weken nergens meer belangstelling voor hebt.

ARNOLD: (zwakjes) Dat is niet zo... Ik doe gewoon mee...

VADER: Als iemand een voordracht houdt zit jij er bij alsof het je niet interesseert. Bij een wandeling loop je maar watr te slungelen... en als er gezongen wordt doe jij geen mond open!!

ARNOLD: Ik zing niet meer zo goed de laatste tijd.

VADER: Onzin! Jij kunt prima zingen!

RITA: (lacherig) Hij wordt puber. Hij krijgt de baard in de keel...

VADER: (tot Rita) Er valt hier niets te lachen. (tot Arnold) En jij... Jij gaat vaker naar de Jeugdstorm! En je gedraagt je daar zoals het behoort!

RITA: Nou,... ik vind dat Arnold best gelijk heeft.... Ik ben er toch ook afgegaan? Waarom moet Arnold er dan wel perse heen?

VADER: Arnold is een jongen!

RITA: (spottend) Tjonge zeg... wat een ontdekking.... (weer serieus) Ik kan me heel goed voorstellen, dat hij zich bij de Jeugdstorm verveelt. Het is altijd hetzelfde. (op zeurderige toon) Zingen, spelletjes doen, volksdansen, wandelen door het bos, marcheren....

VADER: (reageert niet direct. Hij kijkt zijn dochter geruime tijd aan. Dan begint hij een soort zedenpreek tegen Rita) Ik ben bang dat jij er niet veel van begrijpt, Rita..... En dat is jammer.... Dat is heel erg jammer..... Je mag gerust weten, dat je moeder en ik daarerg verdrietig om zijn.... Wij hebben altijd ons best gedaan om Arnold en jou op te voeden tot goede mensen; mensen waar ons volk wat aan heeft.... Ik heb lang gedacht, dat je zelf wel zo verstandig zou zijn om de weg te gaan die wij jou gewezen hebben.... We hebben jou veel vrijheid gegeven, Rita... Je mocht doen en laten wat je wilde... Is dat allemaal voor niets geweest? Moeten wij jou, een meisje van zestien, soms nog dwingen om te doen wat goed voor je is?

RITA: Ik weet heus wel wat goed voor me is. Daar hoeft u me niet toe te dwingen!

VADER: En waarom zei je dat dan... van de Jeugdstorm?

RITA: Omdat dat zo is!!

MOEDER: Maar Rita,... wat weet jij daar nou van?

RITA: Gehoord natuurlijk!

MOEDER: Van wie dan?

RITA: Dat kun je toch van iedereen horen.

VADER: Van iedereen.... Zeg meisje,... jij gaat toch niet om met verkeerde vrienden, hè?

RITA: Dat geloof ik niet...

VADER: Jij komt voorlopig 's avonds de deur niet meer uit. Ik vond toch al dat je veel te vaak 's avonds weg bent.

RITA: Wat?!... En ik heb vanavond een afspraak!

VADER: Je hebt gehoord wat ik zei!

RITA: Maar dat is toch te gek, pa? Ik kan toch niet zomaar iemand laten stikken?

VADER: (heftig, boos) Nee, dat kan niet! Maar je vader en moeder kun je wel laten stikken!!

RITA: (fel, boos) Wat een onzin!! Daarnet zei u nog dat ik zelf mocht weten wat goed voor me was.

VADER: (kortaf) Dat heb ik niet gezegd! En voorlopig maak IK wel uit wat goed voor jou is. Jij blijft vanavond thuis!!

MOEDER: (probeert te bemiddelen) Koos,.. zou je dat...

VADER: (snauwend) Hou jij je er buiten, Gea! Dit regel ik!!

RITA: (huilend, schreeuwend) Regel dan alles verder zelf maar!!

(ze staat wild op, rukt de kamerdeur open, verlaat de kamer en knalt de deur weer dicht.)

VADER: (schreeuwt haar na) Rita!! Blijf hier!!

(Ze komt niet terug)

VADER: (staat op) Die meid zal naar mij luisteren.... (Hij wil naar de deur lopen)

MOEDER: (staat ook op en houdt haar man tegen) Koos,.. alsjeblieft..... blijf nou kalm....

(Westervoort rukt zich los, bedenkt zich dan en gaat weer zitten. In doodse stilte eten ze verder. Alleen het getik van bestek op borden is te horen..... Er hangt een dreigende stemming...)

(Licht uit. Iedereen naar de plek voor de volgende scene)

Scene 11

Spelers: Verteller, Arnold, Lies, Marie, Moolenaar, Piet, Hans, Tess

Figuranten: Leerlingen

Toneel: Klas

(Licht op verteller)

VERTELLER: Dinsdag, 1 September 1942. De eerste schooldag na de vakantie. Arnold was tamelijk laat van huis gegaan, dan hoefde hij niet zo lang te wachten tot de bel ging. Hij had het goed uitgekiend want hij kon meteen doorlopen. In de gang had de conciërge een nieuw lokalenrooster opgehangen: klas 3 hbs - lokaal 10. Lokaal 10 zag uit op de binnenplaats. Het was er somber en donker; geen sfeer om een nieuwe cursus met frisse moed te beginnen. Arnold wilde zijn vaste plaats links vooraan opzoeken. Maar dat was al bezet door twee meisjes; twee zittenblijvers. (Licht op verteller uit, licht op klas aan. Er zitten al een aantal leerlingen in de klas. Tijdens het begin van de scene komen er nog enkele binnen.)

(Arnold komt de klas binnen en loopt naar de twee meisjes toe)

ARNOLD: Dat is mijn plaats.

LIES: Was! Nu is het onze plaats.

ARNOLD: Maar daar zat ik vorig jaar.

MARIE: Dan wordt het tijd dat je eens verandert.

LIES: En wij hebben de oudste rechten. (Arnold neemt plaats achter de twee meisjes)

TESS: (tot de 2 meisjes) Goed zo, meiden... Zo hoort het... (tot Arnold) Knapjes zoals jij moeten hun plaatsen kennen...

ARNOLD: Kijk voor je. (Sissend) En bemoei je met je eigen zaken!

LIES: Waar haalt zo'n klein ventje het vandaan hé. Moet je hem zieed n zitten. Je zou hem een cent geven.

TESS: die kan ie krijgen ook..... (dreigend) In de pauze!

MOOLENAAR: (komt binnen) Morgen allemaal! Goede vakantie gehad?..... Ik neem aan van wel, voor zover je vandaag de dag van een goede vakantie kunt spreken..... (kijkt de klas rond).... Om te beginnen zie ik een paar nieuwe en een paar oude gezichten.....

Jij bent Piet Bergman?

PIET: Ja, meneer.

MOOLENAAR: je woont hier nog niet lang, wel?

PIET: vorige week zijn we verhuisd, meneer.

MOOLENAAR: Juist. Uit Hilversum, nietwaar?

PIET: Ja, meneer.

MOOLENAAR: Op welke school zat je daar?

PIET: Op het Christelijk Lyceum.

MOOLENAAR: Juist.. Juist.., Goed.. goed. Wel, ik hoop dat je het hier naar je zin zult hebben.

MOOLENAAR: Dit jaar gaan we Nederland behandelen! Neem je boek maar voor je.

LIES: Goed je best doen, hoor ventje.

ARNOLD: Stik!

MOOLENAAR: Zei je misschien iets, Arnold?

ARNOLD: Ik zei niets meneer.

MOOLENAAR: Goed, ... dan zal ik jullie vertellen waar Nederland uit bestaat... Zand... Grind... En klei... Daar wonen we op en daar leven we van...

TESS: Hij liever dan ik!

MOOLENAAR: En hoe is dat hier allemaal terechtgekomen. Juist! Langs de grote rivieren, de Rijn, de Maas en de Schelde.

Vooraf langs de Rijn, zand en klei uit Zwitserland en Duitsland.... (scherp) Sommige mensen denken zelfs dat Nederland om die reden hoort bij het land waar het zijn aanslibsel vandaan heeft.....

Ik hoef jullie er niet op te wijzen, dat er een onvoldoende klaar ligt voor degene die dat bij een proefwerk durft op te schrijven...

(Piet Bergman steekt zijn vinger op)

PIET: Meneer?

MOOLENAAR: Ja Piet.

PIET: Rekent u het fout als iemand in een proefwerk een andere mening opschrijft dan die van u?

MOOLENAAR: Wel.... dat hangt er van af.

PIET: Volgens mij kunt u dat niet doen!

MOOLENAAR: (zelfverzekerd) Ik geloof niet, dat er leerlingen zijn, die mij kunnen vertellen wat ik wel en niet mag doen... zelfs al komen die leerlingen uit Hilversum!!

(Licht uit, licht op verteller)

VERTELLER: Mijneer Moolenaar vervolgde zijn les. Maar het was of hij iets van zijn zelfverzekerdheid kwijt was....

Arnold luisterde maar half. Hij had grote bewondering voor die Piet Bergman. Die had lef! Hij zou zoiets nooit gedurfd hebben.

In de pauze bleven ze allemaal in het lokaal, want de regen viel met bakken uit de lucht.

(Licht verteller uit, licht op de klas)

(De klas in pauzestemming. Het is een rommeltje; er wordt gelachen, geroepen, gegeten e.d.)

LIES: (verheft haar stem) Jongens, moet je deze eens horen.
Dit is een mooie.... Moet je horen...

(Ze draagt het gedicht voor - duidelijk, een beetje overdreven)

Holderdebolder,
Hitler hangt op zolder
met een touw om zijn nek
en een prop in zijn bek!
Daar hangt die halve gek!

(Er stijgt een gejuich op. Piet Bergman staat op, loopt zelfverzekerd naar Lies, rukt haar het papier uit de hand, scheurt het doormidden. De hele klas is doodstil.)

PIET: Dit hoort in de prullenbak! (Hij loopt naar de prullenbak en gooit het er in. Dan loopt hij terug naar zijn plaats. Iedereen is overdonderd)

LIES: Zeg, lefgozer! Waar bemoei jij je mee?! Je hoeft niet te denken, dat we dat pikken.

PIET: (zelfverzekerd) En ik hoef een belediging van de Führer niet te pikken.

(Licht op de klas uit, licht op verteller)

VERTELLER: Er volgde een diepe stilte op deze woorden. De gezelligheid was weg.....
Arnold was vol bewondering voor Piet Bergman.... Waarschijnlijk was het een NSB-er, dat kon haast niet anders....
Eindelijk! Eindelijk had Arnold een kameraad op school. En nog wel in zijn eigen klas. En eentje die helemaal niet bang was!
(Licht uit. Iedereen naar de plaats voor de volgende scene)

Scene 12

Spelers: Moeder, Arnold, Vader, Rita.

Toneel: Kamer fam. Westervoort. Aan tafel. Moeder bezig met het voorbereiden van het eten.

(Licht op kamer Westervoort)

(Arnold komt binnen en schuift aan aan tafel)

MOEDER: Hoe was het op school?

ARNOLD: Goed....

MOEDER: Gelukkig...

RITA: Geen last gehad van die vriendjes van je?...

(Arnold reageert niet op de opmerking van Rita)

ARNOLD: Er is een nieuwe leerling.

MOEDER: Een jongen of een meisje?

RITA: Een jongen natuurlijk, voor meisje heeft hij nog geen belangstelling.

MOEDER: Stil nou even Rita...
ARNOLD: Hij heet Piet Bergman.
VADER: Bergman zei je?
ARNOLD: Ja.
VADER: Uit Hilversum?
ARNOLD: Ja, hoe weet u dat? Kent u hem?
VADER: (kortaf) Ja.
ARNOLD: Pa, is hij ook lid van onze beweging?
VADER: (kortaf) Ja.
ARNOLD: Waar hebt u hem ontmoet?
VADER: (kortaf) In het stadhuis.
ARNOLD: Werkt hij daar?
VADER: (kortaf) Ja! En hou nu maar op met zeuren. Ik heb trek in eten.... (tot moeder) Gea, heb je 't eten klaar?
MOEDER: Bijna.
RITA: (komt op voor Arnold) Dat mag hij toch zeker wel vragen?
VADER: Ja, natuurlijk.... Allen hoor ik nu al een hele maand niets dan Bergman, Bergman en nog eens Bergman.
RITA: En u zei dat u hem pas gisteren ontmoet hebt.
VADER: Hij is gemeentesecretaris geworden.... Vorige maand benoemd.
MOEDER: Je vader had ook gesolliciteerd.
RITA: U hebt gesolliciteerd voor gemeentesecretaris? Ik dacht dat u burgemeester wou worden?
VADER: (glimlachend) Dat is zo,... maar iemand die gemeentesecretaris is maakt meer kans om ergens burgemeester te worden.
RITA: O.... Nou,...(opbeurend) Wie weet, misschien slaat u dat baantje gewoon over....
ARNOLD: Wanneer moet u examen doen?
VADER: Volgende maand.
ARNOLD: Ik hoop dat u slaagt.
MOEDER: Dat hopen we allemaal jongen.....
ARNOLD: Die Piet Bergman is anders niet bang, hij had een grote mond tegen Moolenaar.
VADER: Zo,.... waarom?
ARNOLD: Moolenaar zei dat er mensen waren die denken dat Nederland bij Duitsland hoort, omdat de grote rivieren daar vandaan komen- of zoiets.
VADER: Zo, zei hij dat?
ARNOLD: Ja! En als wij dat zouden opschrijven, kregen we een onvoldoende.
VADER: Dat mag hij niet doen.
ARNOLD: Dat zei Piet Bergman ook. En volgens mij was hij daar flink gepikeerd over.
VADER: Die Moolenaar moet oppassen. Ik heb al meer dingen over hem gehoord, die niet zo fraai zijn.
ARNOLD: Hij geeft wel goed les.
VADER: Dan is-ie des te gevaarlijker..... Arnold, Zodra je weer zoiets hoort, moet je het mij vertellen.
ARNOLD: Waarom?...
VADER: Die leraren denken dat ze alles kunnen zeggen. En ondertussen ondermijnen ze het gezag. Dat moet afgelopen zijn. Ik ga hier werk van maken!
MOEDER: Zou je dat nou wel doen Koos?..... Ik ben zo bang dat Arnold daar moeilijkheden mee krijgt.

VADER: Wat Arnold mij vertelt hoeft toch zeker niemand te weten.
ARNOLD: Wat Moolenaar zei, was toch waar? Nederland blijft toch zelfstandig?
VADER: Ja, natuurlijk! Maar waarom moet hij de Duitsers tegelijkertijd een trap na geven? Waarom noemde hij Engeland niet?
ARNOLD: Engeland grenst niet aan ons land.
VADER: Dat heeft er niets mee te maken. Wedden dat hij nooit een kwaad woord over de Engelsen zegt maar alleen op de Duitsers afgeeft.
ARNOLD: Dat weet ik niet.
VADER: Let maar eens op!..... (streng) En als het inderdaad zo is, hoor ik het ogenblikkelijk van jou.
ARNOLD: Ja, vader.....

(Licht uit. Iedereen klaar gaan zitten voor volgende scene)

Scene 13

Spelers: Verteller, Arnold, Piet, Tess, Lies, Hans
Figuranten: andere leerlingen
Toneel: schoolplein

(Licht op verteller)

VERTELLER: Die middag was Arnold eerder de school uit dan Piet Bergman. Bij het fietsenhok wachtte hij hem op. Hij wilde hem graag spreken.

(Gordijn gaat open. Licht op verteller uit, licht op podium aan)

ARNOLD: Hallo.
PIET: Hallo.
ARNOLD: Hoe vind jij het hier?
PIET: Ik denk niet dat dat jou iets kan schelen.
ARNOLD: Dat kan mij juist wel schelen!
PIET: Ik zou niet weten waarom.
ARNOLD: Ik zit bij jou in de klas. Ik heet Arnold Westervoort.
PIET: Nou,... dat is dan mooi.
ARNOLD: Ik ben bang dat jij het niet snapt.
PIET: Dat zou best eens kunnen wezen.
ARNOLD: Jij kent onze school niet.
PIET: Dat zal dan gauw genoeg gebeuren.
ARNOLD: (woedend) Zeg,... zijn ze daar in Hilversum allemaal zo stronteigenwijs?... Als je maar weet dat we dat hier niet gewend zijn.
PIET: Dan moeten jullie dat maar leren.

(Er loopt een groepjes jongens en meisjes langs)

HANS: Kijk! Soort zoekt soort.
TESS: Ze voelen zich samen lekker sterk!

LIES: (tot de jongens roepend) Doe de groeten aan Mussert als je hem ziet!

(Ze verdwijnen aan de andere kant van het podium. Piet en Arnold kijken ze na. Even stilte.....)

PIET: Zo! Dus jij wou met mij praten?

ARNOLD: Ja, dat wou ik. Maar ik heb er weinig zin meer in.... De groeten! (Hij draait zich om om weg te lopen)

PIET: Nee.... Wacht nou even, doe nou niet meteen zo aangebrand.

ARNOLD: Als er één aangebrand doet, dan ben jij dat wel.

PIET: Ja, natuurlijk. Kijk..... dat bedoel ik niet zo. Ik geloof dat ik...., ik dacht eh...

ARNOLD: Wat dacht jij?

PIET: Ik dacht dat jij een geintje wilde uithalen. Daar had mijn vader mij voor gewaarschuwd, zie je. En toen ik jou zag staan...

ARNOLD: (knikte) Mijn vader is lid van de NSB, de jouwe ook nietwaar?

PIET: Hoe weet jij dat?

ARNOLD: En jouw vader is gemeentesecretaris.

PIET: Ja, maar...

ARNOLD: Mijn vader werkt ook bij het stadhuis.

PIET: O... Zeg...?

ARNOLD: Ja.

PIET: Neem me niet kwalijk van daarnet.... Ze hebben me verteld dat iedereen hier zowat tegen de NSB is.

ARNOLD: Dat is ook zo.

PIET: Hier op school ook?

ARNOLD: Op school ben ik de enige. Tenminste tot nu toe. Piet De enige!?! Hoe heb je dat volgehouden?

ARNOLD: Dat weet ik eigenlijk ook niet. Was dat bij jullie dan niet zo?

PIET: Ik zat in een klas met alleen maar NSB-ers... (enthousiaster) Ze hadden ons expres bij elkaar gezet. En als een van ons heibel had, vlogen we er allemaal op af.

ARNOLD: Dat kan hier niet.

PIET: Maar we zijn nu in elk geval met ons tweeën. Heb jij wel eens rottigheid gehad?

ARNOLD: Vaak...

PIET: Heb je daar nooit iets tegen gedaan?

ARNOLD: Ja, natuurlijk wel.

PIET: Wat dan?

ARNOLD: Nou - gevochten en zo.

PIET: Fout, daar schiet je niets me op. Je moet ze een grote mond geven. Daar zijn ze bang voor.

ARNOLD: Hier niet.

PIET: O nee? En wat deed die vent in de klas dan, vanmorgen? Die durfde ineens niets meer te zeggen!

PIET: Ja, dat is zo.

PIET: Je moet niet benauwd zijn. Ook niet voor de leraren. Ze kunnen je niets maken. En ze hoeven ook niet aan te komen met rotsmoesjes, zoals die figuur van aardrijkskunde. Ik hoef mijn vader maar een seintje te

geven of fffft.....! (hij maakt een gebaar met zijn hand van wegschuiven)

ARNOLD: Mijn vader zei vanmiddag ook dat ik zulke dingen moest doorgeven.

PIET: Heb je dat dan nog nooit gedaan?

ARNOLD: Nee - eigenlijk niet.

PIET: Jij bent te bang. Je moet laten merken dat je niet over je laat lopen. Moet je eens opletten hoe aardig ze dan tegen je gaan doen. Jij bent zeker ook bij de Jeugdstorm.

ARNOLD: Ja, maar ik kom er niet zo vaak

PIET: Waarom niet?

ARNOLD: Och, ik vind 't eigenlijk een saaie boel.

PIET: Een saaie boel!?? Dan had je eens bij ons in Hilversum moeten komen! Hebben ze hier een stormbaan?

ARNOLD: Nee,... we doen wel eens een speurtocht. En veertien dagen geleden ben ik nog een week naar een kamp geweest. Niks aan. Alleen maar zingen, spelletjes doen en wandelen.

PIET: (spottend) Het lijkt de padvinderij wel. Doen jullie niet aan sport? Worstelen of boksen of zo...?

ARNOLD: Nee.. ook niet.

PIET: (vastbesloten) Daar zullen we dan eens wat aan gaan veranderen.

ARNOLD: Jij doet net of jij de baas bent.

PIET: Je hoeft niet de baas te zijn om dingen veranderd te krijgen. Met een paar goeie ideeën kom je al een heel eind... Die stormbaan moet er komen!

ARNOLD: Zo'n veld met klimpalen en zo, die ze ook bij kazernes hebben?

PIET: Ja! In Hilversum hadden we een prachtige baan. We deden altijd wie er het snelst overheen kon! Het record was een minuut en twintig seconden.

ARNOLD: Wie had dat?

PIET: Wat dacht je? Ik natuurlijk!

ARNOLD: Dat krijg je hier nooit voor elkaar.

PIET: Oh nee? Dat zal ik dan wel eens laten zien.

ARNOLD: Nee,.. ik bedoel,.. dat ze zo'n stormbaan maken. Daar is onze groep veel te klein voor... Dat kost veel te veel geld.

PIET: Dan haal ik mijn vader er bij. Dat moet de gemeente dan maar betalen.

ARNOLD: Ik ben benieuwd of het je lukt.... Maar ik moet naar huis. Tot morgen. (Arnold af. Licht uit. Gordijn dicht. Iedereen naar plek voor volgende scene)

Scene 14

Spelers: Moeder, vader, Arnold, Rita

Toneel: kamer van fam. Westervoort. Ze zitten aan tafel te eten. Het is middag.

(Licht op kamer)

(Arnold komt binnen uit school voor het middageten. Hij gaat aan tafel zitten)

MOEDER: Jij komt ook nooit eens een keer op tijd. We zijn al lang aan het eten.

RITA: Je moest zeker eem babbeltje maken met dat meisje uit je klas....

ARNOLD: (reageert niet op Rita) Ik ga vanmiddag niet weer naar school.

VADER: Begin je nu weer met je kunsten? Wat is er nu weer?

ARNOLD: Ze hebben Moolenaar opgehaald. En nu denkt iedereen....

VADER: Wie zijn ze?

ARNOLD: De Duitsers. Ze hebben hem meegenomen in een auto. Het was een hele rel. Iedereen bleef buiten in de pauze. Alleen Piet en ik waren binnen. Ze hebben het Wilhelmus gezongen....

VADER: Wat vertel je me nou,... het Wilhelmus ?!?!
De brutaliteit!!! Zijn ze op die school helemaal gek geworden?!?! En waarom is die Moolenaar gearresteerd?!

ARNOLD: Hij heeft iets gezegd over de Duitsers. Tenminste,.. die bedoelde hij.

VADER: Daar weet ik niets van... Waarom heb jij mij dat niet verteld?

ARNOLD: Och, ik dacht dat het niet zo erg was. Maar ik denk dat Piet het heeft doorgegeven.

VADER: Weet je dat niet zeker?

ARNOLD: Nee, hij heeft het mij niet verteld.

VADER: Wat heeft Moolenaar precies gezegd?

ARNOLD: Hij had het over barbaren uit het oosten. Precies weet ik het ook niet meer. Die wilden de democratie om zeep helpen in Griekenland. Net zo als nu gebeurt in Nederland.

VADER: En jij vond dat niet zo erg?! Besef jij eigenlijk wel in wat voor tijd wij leven?!?! En wat voor een gevaarlijk individu die Moolenaar is ?!?!
Je moest je schamen?!?! Die jongen van Bergman,... die heeft het tenminste begrepen. En jij gaat vanmiddag gewoon naar school!!!

ARNOLD: Ik ga niet, pa! Ze denken natuurlijk allemaal dat ik Molenaar heb aangebracht.

VADER: Dat had jij ook inderdaad moeten doen!

ARNOLD: (boos) Moet ik me dan nog meer rottigheid op de hals halen?

VADER: Als jij zulke dingen niet durft te zeggen, gedraag je je als een lafaard.

MOEDER: Toe Koos, je moet niet zo overdrijven.

RITA: Wat is het weer gezellig.... Ik ga maar naar mijn kamer.... (ze staat op, maar loopt nog niet weg)

VADER: Jullie schijnen nog steeds niet te beseffen wat er in Nederland aan de hand is. Begrijpen jullie niet dat onze samenleving op het spel staat? En vooral in het onderwijs! Daar zitten allerlei lieden die proberen de samenleving te ondermijnen... (hard en fel) Er is maar een middel om ons Vaderland te redden: onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan onze Leider!!

RITA: Voor de oorlog....

VADER: (fel) Wat voor de oorlog!?! Wou jij soms beweren dat het voor de oorlog beter was?! Hoe vaak moet ik jullie dat nog zeggen! Voor de oorlog was Nederland overgeleverd aan de willekeur van een stelletje ambtenaren. Democratie noemen ze dat! Ministers die elkaar het licht in de ogen niet gunnen. Het ene kabinet na het andere. En in de kamer een stelletje slampampers die ons belastinggeld opmaken met bekvechten. Zeuren over onbelangrijke dingen, dat kunnen ze..... En wat heeft die zogenaamde democratie ons gebracht? Alleen maar ellende!! Vijfhonderdduizend werklozen, armoede, honger in tienduizenden gezinnen... Om van straatrellen en muiterij maar te zwijgen..... En nu is er eindelijk een krachtige leiding... Nu kun je weer gewoon over straat lopen zonder dat je bang hoeft te zijn voor misdadigers..... En dan komt zo'n leraar vertellen dat barbaren de democratie om zeep hebben geholpen!!..... Ik herhaal het nog eens: Die Piet Bergman heeft het uitstekend gedaan!! Daar kunnen jullie een voorbeeld aan nemen!

RITA: Bent u uitgepraat, pa?

(Vader reageert niet)

RITA: Ik wou alleen maar zeggen, dat het voor de oorlog een stuk gezelliger was aan tafel. Ik ga, hoor! (ze gaat af, de rest blijft zitten)

(Licht uit. Iedereen naar plek voor volgende scene)

Scene 15

Spelers: Moeder, Arnold, Rita
Toneel: Kamer fam. Westervoort.

(Licht op kamer)

(Arnold komt met zijn schaatsen in de hand de kamer binnen. Moeder en Rita zitten aan tafel iets te doen)

MOEDER: Je wilt me toch niet gaan vertellen, dat je gaat schaatsen?

ARNOLD: Ja, dat was wel mijn bedoeling.

MOEDER: Het vriest nog maar een paar dagen. Het ijs is nog niet betrouwbaar.

RITA: O, ik heb al wel mensen zien lopen met schaatsen...

ARNOLD: Vanmorgen was het zeven graden onder nul. En gisteren stonden ze al op de gracht!

MOEDER: Op de gracht?.. Die is helemaal onbetrouwbaar. Daar is vorig jaar nog iemand verdronken.

RITA: Ja,.. maar dat was voordat er ijs op lag...

ARNOLD: Bovendien ga ik niet op de gracht. Ik ga naar het ondergelopen land op de uiterwaarden. Daar staat niet meer dan vijftig centimeter water.

MOEDER: Maar daar zijn wel sloten!

ARNOLD: Hè, toe nou, ma! Morgen gaat het misschien weer dooien. En het is vakantie. Ik heb nu de kans.

RITA: Arnold heeft gelijk. Ze zeggen dat de temperatuur weer omhoog zal gaan...

MOEDER: Ga je alleen?

ARNOLD: Ja, maar er zullen er daar wel meer zijn.

MOEDER: (kijkt uit het raam) Het is volgens mij nog mistig ook... je kunt wel verdwalen....

ARNOLD: Op zo'n stuk ijs van honder bij tweehonderd meter zeker?.. Ma, zit er nou maar niet over in. Er gebeurt niets! Ik ben er vorig jaar wel twintig keer geweest.

MOEDER: Maar toen vroor het veel harder.

ARNOLD: Maar ik heb er al veel meer met schaatsen zien lopen....

MOEDER: Als je me maar belooft, dat je er af gaat als het begint te kraken.

ARNOLD: Krakend ijs is gezond ijs, zeggen ze. Doei ma! (Hij maakt dat hij weg komt)

(Licht uit. Iedereen naar de plaats voor de volgende scene)

Scene 16

Spelers: Verteller, Arnold, Freek Wiersema, Alex
Toneel: op het ijs, mistig

(Licht op de verteller.)

VERTELLER: Het was ongeveer twintig minuten lopen naar het ondergelopen land. Toen Arnold de uiterwaarden langs de rivier opliep leek hij in een andere wereld te komen; een kleine, mistige wereld met een paar kromme knotwilgen als enige herkenningspunten. Door de mist heen hoorde hij stemmen; er waren er dus meer aan het schaatsen.

Hij bond zijn schaatsen onder en gleeed even later over het dof glanzende ijs. Grijsse figuren van andere schaatsers doemden op en verdwenen. Het ging lekker... Arnold maakte forse slagen... zijn snelheid nam toe... Hij ontweek graspollen en passeerde sloten. Er sprongen barsten onder hem in het ijs. Hij vroeg zich af of krakend ijs werkelijk zo gezond was.....

Hij keerde, langs de rand van een rietkraag. Zo te zien schaatste hij op een kolk; het ijs was diepzwart. Er waren geen schaatssporen van anderen. Weer een barst, knallend als een zweepslag....

Arnold kreeg het plotseling benauwd..... Hij was hier helemaal alleen en het ijs was onbetrouwbaar.... Hij moest hier zo snel mogelijk wegkomen.... En niet stilstaan, vooral niet stilstaan. Turend in de mist keek hij uit naar wakken. Hij had bijna de rand van het zwarte ijs bereikt, toen het gebeurde. Volkomen onverwacht zakte de ijsvloer onder hem weg. Hij verloor zijn evenwicht. Hij viel voorover tegen de dunne ijsrand die meteen afbrokkelde. Zijn handen klauwden over de spiegelgladde ijsschotsen. Wild trapte hij

om zich heen. Het genadeloos koude water trok hem omlaag. Hij probeerde zwembewegingen te maken, maar opeens zat zijn linkervoet vast. En hij kreeg hem niet los.... Het wak was een ijskoude, dodelijke afgrond geworden.... Arnold schreeuwde al zijn angst en wanhoop uit.....

(Gordijn open)

(Weinig blauw licht op het middenpodium. Arnold in het wak)

ARNOLD: (geeft een geweldige schreeuw) Help!! Help!! etc

(Er komen twee jongens 'aangeschaats', vanuit de coulissen.)

ALEX: Freek, kijk uit!... Daar is er een door het ijs gezakt!
In de kolk!

FREEK: Verrek, dat is Arnold Westervoort!

ALEX: Kom op, wegwezen! Het is hier veel te link!

ARNOLD: (Schreeuwt) Help me! Help me er uit!!

FREEK: Maar?....

ALEX: Schiet op. Straks gaan wij er ook door!

FREEK: (tot Arnold Schreeuwend) We halen hulp!

ARNOLD: Jongens, ik zit vast! Ik kom er niet uit! Help me nou!!

FREEK: Kom op, Alex! We proberen hem er uit te krijgen!!

(Freek laat zich op zijn knieën zakken en schuift op zijn buik naar het wak)

ALEX: Man, ben je gek geworden,... laat die NSB-er maar verzuipen!

FREEK: (tot Arnold) Probeer mijn hand te pakken! Ik kan niet dichterbij komen. Dan zak ik er ook in!

ARNOLD: Ik kan er niet bij! Mijn schaats zit vast!

ALEX: Freek!! Laat die NSB-er toch!

FREEK: Hou je kop dicht! En pak mijn benen! Vlug! Op je buik!!

(Alex gaat ook op zijn buik en pakt de voeten van Freek. Samen schuiven ze dicht naar het wak tot Freek Arnolds hand kan grijpen)

FREEK: Nu trekken! (Ze trekken uit alle macht, Arnold worstelt ook mee)

FREEK: Arnold, jij niet!! Alleen vasthouden!! (Ze trekken opnieuw, maar het lukt niet)

FREEK: Het lukt niet!.. (schuift terug) We moeten het anders doen... Alex, je sjaal!! (Hij maakt zijn eigen sjaal los, knoopt die aan de sjaal van Alex en gooit het einde naar Arnold. Dan beginnen ze opnieuw te trekken.)

ALEX: We zijn gek.... en dat voor zo'n stomme NSB-er!

FREEK: Probeer je voet los te trekken als ik het zeg. Alex, zet je schrap. (Ze trekken) Ja, NU!! (Arnold wordt uit het wak gesleurd, de jongens struikelen achteruit.)

(Arnold ligt uitgeput en verkleumd op het ijs.)

FREEK: (tot Arnold) En nu snel naar huis, jij!!

(De jongens af. Arnold blijft liggen. Gordijn dicht. Licht uit.
Iedereen naar de plek voor volgende scene)

(De volgende scene kun je overslaan)

Scene 17

Spelers: Arnold, Moeder, Rita
Toneel: Kamer fam. Westervoort. Moeder, Arnold en Rita aan
tafel

(Licht op kamer)

MOEDER: Ben je al naar die jongens geweest om ze te bedanken?
ARNOLD: Nee, nog niet.
MOEDER: Waarom niet? Het is al een week geleden.
ARNOLD: (onverschillig) Ik weet het niet.
RITA: Of durf je niet alleen?
ARNOLD: Ach, natuurlijk wel!
MOEDER: Ben je bang, dat ze je niet willen ... ontvangen?
ARNOLD: Misschien....
MOEDER: Je moet wel wat van je laten horen..... Je kunt ze ook
een briefje schrijven.
ARNOLD: Een briefje? En wat moet ik daar dan in zetten?
RITA: Dat lijkt me nogal makkelijk. Bedankt voor het redden!
En tot ziens!
MOEDER: Rita, wil jij je er niet mee bemoeien!
RITA: Dan zoekt hij het zelf maar uit!
MOEDER: Wat denk je, zou een briefje wat zijn?
ARNOLD: Misschien vinden ze dat wel niet prettig.
MOEDER: Dat kun je niet weten.
ARNOLD: Ik bedank alleen Freek.
MOEDER: Alleen Freek? Waarom?
ARNOLD: Die andere,.. die Alex,.. die wou me gewoon laten
stikken.
MOEDER: Maar hij heeft toch wel geholpen?
ARNOLD: Alleen omdat Freek het zei.
MOEDER: Dan moet je het zelf maar weten?... Ken je zijn
achternaam?
ARNOLD: Ja... Wiersema.

(Licht uit. Licht op verteller)

VERTELLER: Arnold schreef een briefje. Het werd een heel kort
briefje. Bedankt dat jullie me uit het water hebben gehaald.
Arnold Westervoort.

(Licht uit)

Scene 18	Dagboek	(door Rosanne en Sonja)
-----------------	----------------	--------------------------------

Spelers: Arnold

(Licht op Arnold)
(Arnold leest voor uit zijn dagboek:)

Donderdag, 18 maart 1943

Vanmorgen heb ik een verzetskrantje gevonden. Vrij Nederland heet het. Het was uit de tas van Marloes gevallen. Toen ik vanmiddag thuis was heb ik het direct gelezen. Er stond heel wat in. Een oproep van de wettige Nederlandse regering en een artikel over doktoren. Ik snapte er niet veel van. Er stond ook een oproep in om vooral niet voor de Duitsers te gaan werken. Ik las het hele blad. Er stonden ook waarschuwingen in tegen sommige NSB-ers. Ik heb nog nooit van ze gehoord. Ik ben benieuwd of vader ze kent.

Er stond een gedicht in van ene Jan Campert. Ik heb nooit van hem gehoord, maar het gedicht vind ik wel heel mooi. Het heet: het lied der achttien doden. Het gaat geloof ik over een verzetstrijder, die gevangen zit en die ter dood is veroordeeld samen met zeventien anderen. Het eerste en het laatste stuk vind ik het mooist. Die schrijf ik over in mijn dagboek...

*Een cel is maar twee meter lang
en nauw twee meter breed.
Wel kleiner nog is het stuk grond,
dat ik nu nog niet weet,
maar waar ik naamloos rusten zal,
mijn makkers bovendien.
Wij waren achttien in getal,
geen zal de avond zien.*

*Ik zie hoe het eerste morgenlicht
door het hoge venster draalt.
Mijn God, maak mij het sterven licht... -
En als ik heb gefaald
gelijk een elk wel falen kan,
schenk mij dan uw gena.
Opdat ik heenga als een man
als ik voor de lopen sta.*

(in zichzelf pratend) Wat zouden ze hebben gedaan? Misschien onderduikers geholpen,.. of distributiekantoren overvallen,.. misschien wel aanslagen gepleegd op de Duitsers....

(Leest weer uit zijn dagboek)

Er stond ook een stuk in over concentratiekampen... over martelen en laten verhongeren.. Ik kan het niet geloven. Dat is natuurlijk de reden waarom zulke blaadjes verboden zijn. Ze staan vol leugens.

Ik heb vader naar die concentratiekampen gevraagd. En naar dat martelen en laten verhongeren. Maar vader zegt, dat daar niets van waar is. Hij zegt, dat het juist goed is en dat die mensen in zo'n concentratiekamp een heropvoeding krijgen.

Wat zal ik met het blad doen? Zal ik het teruggeven aan Marloes?

Ik heb er lang over nagedacht, maar ik houd hem toch maar zelf.

Zal ik Marloes waarschuwen, dat ze zulke blaadjes niet moet lezen? Stel je voor dat de Duitsers er achter komen, dan wordt ze

misschien opgepakt. Ik kan er misschien met haar over praten...
Maar ik weet niet of ik dat wel durf..
Nou, ik zie wel.. Als de gelegenheid zich voordoet...

(Arnold slaat zijn dagboek dicht. Licht uit)

Scene 19

Spelers: Arnold, Westervoort
Figuranten: Moeder, Rita
Toneel: Kamer fam. Westervoort

(Licht op verteller)

VERTELLER: De volgende dagen probeerde hij Marloes te spreken te krijgen. Hij moest haar vertellen, dat het niet waar was wat er in dat blad stond.... Toch twijfelde Arnold ook. Misschien was het wèl waar. Misschien wist Marloes wel meer dan zijn vader. Misschien wilde zijn vader hem bepaalde dingen wel niet vertellen. Misschien zou Marloes hem meer kunnen vertellen over de dingen die hij in dat blad gelezen had.....
Hij probeerde Marloes te ontmoeten, alleen. Maar dat lukte niet. Ze leek hem zelfs te ontwijken.....
Op een zondagmiddag ging hij wandelen. Hij liep ook door de straat waar Marloes woonde, in de hoop haar te ontmoeten. Maar dat gebeurde niet.
Toen hij laat die middag weer thuis kwam, voelde hij meteen, dat de stemming niet gewoon was.

(licht verteller uit, licht kamer aan)

VADER: Zo... waar kom jij vandaan?
ARNOLD: Ik ben wezen wandelen. Hoezo?
VADER: Bij wie ben je geweest?
ARNOLD: Ik ben bij niemand geweest. Ik heb gewandeld, dat zei ik toch al. (vragend) Wat is er aan de hand? Wat is er gebeurd?
VADER: Er is niets gebeurd. Ik wil alleen weten waar je al die tijd gezeten hebt.
ARNOLD: Maar dat zei ik toch al... Ik heb gewandeld!!
VADER: En dat moet ik geloven?
ARNOLD: Ik begrijp niet wat u bezielt, vader. (Hij kijkt verward van de een naar de ander) Wat hebben jullie toch?
VADER: Dit hebben we!! (Met een klap legt hij het blad Vrij Nederland op tafel)
ARNOLD: (stotterend) Wat?.... Dat..... hoe?.....
VADER: (met ingehouden woede) Hoe kom jij daar aan?
ARNOLD: Dat.... Dat is niet van mij.
VADER: Dat vroeg ik niet.... Hoe kom je er aan!
ARNOLD: (zacht) Ik heb het gevonden....
VADER: (Schamper) Zo,... dus je hebt dit gevonden.... (Hij maakt Arnold belachelijk) Wat jij allemaal niet vindt... De gekste dingen... (Serieus, boos) Voor de laatste keer: van wie heb jij deze smerige, vuile, lasterlijke rommel gekregen?

ARNOLD: Dat zeg ik toch... Ik heb het gevonden!
VADER: En waar dan wel?
ARNOLD: In de klas.
VADER: Je liegt! Jij hebt helemaal niets gevonden. Zoiets vind je niet! Iemand heeft jou dit gegeven... om jou en ons te vergiftigen.... te vegiftigen met leugens en valse propaganda! Zeg op.. Wie was het!!

(Arnold zegt niets. Hij kijkt schuld bewust, maar hij wil Marloes niet verraden)

VADER: Nou,... komt er nog wat van!!

(Zijn vader pakt Arnold bij zijn arm)

VADER: Of moet ik het er uit slaan?!?
ARNOLD: Johan Laning.... Ik heb het uit de tas van Johan Laning gehaald.... Ik had het aan u willen geven,.. maar dat ben ik vergeten.
VADER: Johan Laning dus. Zit-die bij jou in de klas?
ARNOLD: Ja.
VADER: Je begrijpt natuurlijk wel, dat ik het hier niet bij laat zitten. Die Johan Laning is hier nog niet mee klaar..... En jij... Jij komt de hele week de deur niet meer uit!!
En dit.... dit hoort in de kachel!!

(Westervoort pakt het krantje, opent het deurtje van de kachel en gooit het krantje er in)

(Licht uit. Iedereen klaar voor de volgende scene)

(Hier zou je een pauze kunnen plannen. Kan ook na deze scene)

Scene 20	Dagboek
-----------------	----------------

Speler: Arnold

(Licht op Arnold. Arnold leest voor uit zijn dagboek)

Zondag, 28 maart 1943

Vader heeft vandaag het blaadje van Marloes gevonden. Ik kwam thuis vanmiddag en ik kreeg op mijn donder! Ik vraag me af, of hij dat blad zelf heeft gevonden? Dan zit hij dus tussen mijn spullen te rommelen. Of heeft Rita zitten snuffelen tussen mijn spullen. Een rotstreek vind ik het wel. Ze moeten van mijn spullen afblijven.

Wat een geluk, dat ik zo slim was om niet Marloes te verraden... Die Johan Laning mogen ze van mij oppakken. Vader zal wel zorgen, dat die pestkop eens flink wordt aangepakt... Ik vindt het wel vervelend, dat vader het blad in de kachel heeft gegooid. Nou kan ik het niet meer aan Marloes teruggeven. Vader is ook altijd meteen zo aangebrand.

En dat allemaal om zo'n onnozel krantje... Nou ja,.. onnozel. Er staan wel dingen in die te gek zijn om waar te wezen. Ik hoop dat Marloes er geen gedonder mee krijgt dat ze zulke blaadjes leest. Het zou heel vervelend zijn als ze wordt opgepakt. Ik moet er niet aan denken... Marloes is de enige in de klas, die niet vervelend tegen me doet. Ik vind haar heel aardig en ik geloof dat ze mij ook wel aardig vindt, al laat ze dat natuurlijk niet merken. Maar dat komt omdat ik NSB-er ben. Dan kun je niet laten merken dat je zo iemand wel aardig vindt. Ik zal haar morgen aanspreken. Ik kan haar vertellen, dat ik haar blad heb gevonden... Dan zal ze vast met me willen praten... Ik kan haar vragen of ze iets kwijt is... En als we dan aan het praten zijn vertel ik haar hoe beroerd ik me soms voel. Dat ik niemand heb om eens gezellig mee te kletsen.... O, ik hoop zo, dat ik haar morgen alleen tref.... (Dagboek dicht. Licht uit)

Scene 21

Spelers: Arnold, Marloes, verteller
Toneel: ergens buiten de stad

(Licht op verteller)

VERTELLER: Arnold probeerde steeds de aandacht van Marloes te krijgen. Maar het lukte hem niet om haar alleen te spreken. Ze leek gaan aandacht voor hem te hebben. Op een middag, als Arnold zich verveelt, verlaat hij zijn huis en loopt doelloos door de stad. Hij loopt naar de rivier, waar hij gaat zitten op de dijk en geniet van het uitzicht. Dan hoort hij achter zich op de weg een fietser. Als hij omkijkt ziet hij, dat het Marloes is. Hij wil haar roepen, maar hij bedenkt zich. Stel je voor, dat ze weer doet alsof ze hem niet ziet. Dan staat hij zich hier met zijn geschreeuw knap aan te stellen. Marloes rijdt in de richting van het bos. Arnold vraagt zich af wat ze daar te zoeken heeft. Woont daar een vriendin van haar? En waarom had ze haar schooltas bij zich? Hij besluit haar te volgen en hij loopt in de richting van het bos. Over een bijna onbegaanbaar karrespoor verdwijnt Marloes in het bos. Arnold gaat achter haar aan. In het bos ziet hij Marloes staan. De massieve band is van haar voorwiel gelopen. Ze doet verwoede pogingen de band er weer op te krijgen, maar het lijkt haar niet te lukken. Arnold legt de laatste vijftwintig meter met kloppend hart af.... Marloes is alleen,....eindelijk alleen.

(Licht op verteller uit. Gordijn open. Licht op podium aan. Daar staat Marloes bij haar fiets, schooltas achterop. Arnold loopt naar haar toe)

Arnold (zacht): Hallo.

(Marloes schrikt)

ARNOLD: Eh..... zal ik je even helpen?
MARLOES: (stotterend): Ik..... ik.... eh...
ARNOLD: Ik heb het al vaker gedaan, hoor...

(Hij begint haar te helpen)

ARNOLD: Het lukt niet, eerst moet dat stuk draad eruit.....
Misschien kunnen we naar die boer gaan achter het bos.
Die heeft wel gereedschap.
MARLOES: (Haastig)Nee, nee!! Dat is niet nodig,... dat hoeft
niet,... ik red me zo ook wel.
ARNOLD: Wou je zo gaan fietsen?
MARLOES: Eh.... nee,.... ik laat m'n fiets staan. Ik ga wel
lopen, bedankt. (ze wil weg gaan)
ARNOLD: Moet je nog ver?
MARLOES: Nee, naar een boerderij,.. een klein eindje verderop.
ARNOLD: O..... Zal ik met je meelopen? ... Dan kan ik daar je
fiets repareren.
MARLOES: Dat hoeft niet, Arnold. Echt niet!!

(het is even stil)

ARNOLD: Marloes..... Marloes,.... ik wou graag eens met je
praten.
MARLOES: Nu niet Arnold! Ik moet eh....., ik moet opschieten.
ARNOLD: Opschieten?
MARLOES: Ja, ik moet eh... melk halen. Over een half uur moet ik
terug zijn van mijn moeder.
ARNOLD: O...

(Marloes probeert de riem van haar tas los te gespen)

ARNOLD: laat mij dat even doen..
MARLOES: Nee! Dat kan ik zelf wel!

(licht op verteller. Licht op podium blijft aan)

Verteler: Met een ruk trekt Marloes de tas los. De tas valt op de
grond en er vallen gekleurde papieren uit. Gekleurde papieren, die
zijn verdeeld in kleine vakjes, die voorzien zijn van nummers. En
boven de nummers staan woorden: TEXTIEL, VLEES, BROOD, ALGEMEEN en
RESERVE.

Niet meer dan een seconde heeft Arnold nodig om de papieren te
herkennen: in het gras liggen bonkaarten, honderden bonkaarten.
Het is stil in het bos. Alleen bladeren ritselen in de zachte
wind. Verbijsterd staart Arnold naar de uitgestrooide papieren.

(Licht op verteller uit)

ARNOLD: Hoe.... hoe kom je daar aan?

(Marloes valt op haar knieën en raapt de bonkaarten bij elkaar)

ARNOLD (fluisterend): Dat zijn bonnen van het distributiekantoor.

(Marloes geeft geen antwoord en stopt de bonnen in haar tas)

ARNOLD: Marloes, hoe kom je aan die bonnen?

MARLOES: (fel) Dat gaat jou niks aan!!!

(Gordijn dicht. Licht op podium uit, licht op verteller)

VERTELLER: Arnold wist niet wat hij doen moest. Moest hij zijn vader waarschuwen, straks, als hij thuiskwam? Maar wat zou er dan met Marloes gebeuren? Zouden ze haar arresteren? Zouden ze haar dan net als de stakers een tijdje geleden, ... doodschieten.....?? Hij duwde die afschuwelijke gedachte weg...

Hij kon haar ook de tas met de bonkaarten afnemen en thuis zeggen dat hij die ergens had gevonden. Maar dat zouden ze natuurlijk nooit geloven. Hij zou de plek moeten aanwijzen waar hij de bonnen gevonden had. Er zou een onderzoek komen. Niemand liet zomaar honderden bonkaarten slingeren.

Hij wist waarom die lui van het verzet distributiekantoren overvielen. Duizenden mannen, die weigerden voor de Duitsers te werken, waren spoorloos verdwenen, onvindbaar. Zijn vader had hem er iets van verteld. Maar die onderduikers moesten natuurlijk wèl eten. Zonder distributiebonnen was er geen eten te krijgen. En zodra die mannen in het distributiekantoor bonnen kwamen halen, werden ze gearresteerd... Maar waarom bemoeide Marloes zich daarmee?

(Gordijn open. Licht op verteller uit, licht op podium aan)

ARNOLD: Die bonnen zijn gestolen

MARLOES: Hoe kom je daarbij! ?

ARNOLD: De vorige week! Twee kerels met pistolen hebben het distributiekantoor overvallen. Ze hebben een heleboel bonkaarten meegepikt.. (wijzend op haar tas) Die bonkaarten!!

MARLOES: Wat weet jij daarvan? Heb je soms de nummers genoteerd?

ARNOLD: Nummers genoteerd? Zo'n stapel bonkaarten heeft toch niemand!

MARLOES: Ik wel!!

ARNOLD: Dat zijn nieuwe bonkaarten.

MARLOES: Nou en?....

(Ze wil aanstalten maken om het bospad verder af te lopen)

ARNOLD: Je moet ze terug brengen,.. zeg maar dat je ze ergens gevonden hebt.

(Ze geeft geen antwoord.)

ARNOLD: Misschien krijg je er wel een beloning voor.....

MARLOES (Bits): Dit zijn mijn bonnen!! En ik doe er mee wat ik wil!!

ARNOLD: Dat kun je niet doen, Marloes. Dat is veel te gevaarlijk. Als ze merken dat.....

MARLOES: Wie zou dat merken?

ARNOLD: Stel je voor dat de politie jou had aangehouden?

MARLOES: Ja, ... of een NSB-er!

ARNOLD: (Zacht) Marloes..... Dat.... dat meen je niet....

MARLOES: (woedend) Dat meen ik wel! Waarom ben je achter me aangelopen? Waarom zat je mij op school al op de hielen? Je dacht zeker dat ik dat niet gemerkt had, he? Maar je zit al weken achter me aan. Ik kan geen voet verzetten of jij ligt ergens op de loer.

ARNOLD: Marloes....

MARLOES: En hier heb je natuurlijk op gewacht!!! Je hebt me te pakken!!! Nou, geniet er maar van! Ga het maar vertellen thuis, aan je vader. Ga me maar veraden: Marloes ter Winkel is koerierster. Ze brengt gestolen bonnen weg naar onderduikers die anders doodgaan van de honger!!! Dan kunnen ze mij oppakken. Dan heb je eindelijk je zin!!! (Ze slaat haar handen voor haar gezicht en begint te huilen, de tas met bonnen laat ze uit haar handen vallen)

ARNOLD: Niet waar, Marloes!!! Luister nou toch eens even....!

MARLOES: Hoepel alsjeblijft op!! (Marloes bukt zich en probeert haar tas weer in te pakken)

(Gordijn dicht. Licht op podium uit, licht op verteller)

VERTELLER: Arnold stond te trillen op zijn benen. Tranen van verontwaardiging en verdriet brandden achter zijn ogen. Waarom zei ze dat allemaal? Het was immers niet waar!!! Hij had niet het flauwste vermoeden gehad dat zij de bonkaarten van de overval in haar tas had. Maar zij dacht dat hij dat wel had geweten. Dat NSB-ers er alleen op uit waren anderen te beloeren, te kijken of ze iets deden wat niet mocht. Maar dat was toch niet waar!!! Zelfs al had zijn vader een paar keer mensen aangegeven.... In zijn hoofd begonnen wanhopige gedachten rond te tolleren. In hem schreeuwde een stem: O, God, het komt allemaal door die smerige, elendige oorlog!!!

(Gordijn open. Licht verteller uit, licht op podium)

ARNOLD: (schor) Marloes, het is niet waar!!!..... Het is echt niet waar!!!.... Ik heb het toch ook niet gezegd van dat krantje, ... van Vrij Nederland!!! Als ik gewild had....., had ik het toen toch wel kunnen vertellen. Het lag naast jou bank, in school....

MARLOES: Wat.... ?

ARNOLD: Weet je dat niet meer? Van 't voorjaar.... Ik heb het meegenomen. Ik had het je willen teruggeven, maar....

MARLOES: Heb jij.... een krant van mij meegenomen..... ?

(Arnold knikt)

MARLOES: Dus jij.... jij hebt dat gevonden? En.... aan niemand verteld?

(Hij schudt zijn hoofd)

MARLOES: (fluisterend) Waarom niet??

ARNOLD: (aarzelend) Omdat,.. omdat ik jou,.... Dat,..he,.. vond ik niet nodig.

MARLOES: (onzeker) oh,.. en,.. he,.. heeft niemand,.. heeft niemand anders het gezien?.. (Arnold schudt zijn hoofd)

MARLOES: (van toon veranderend) Heb je het gelezen?

(Arnold knikt)

MARLOES: Alleen jij?.. Niemand anders??

ARNOLD: Alleen ik... Ik heb het thuis niet laten zien...

MARLOES: Waar heb je het dan gelaten?

ARNOLD: Verbrand!

MARLOES: (onzeker aan haar jas frunnikend) Oh... En ik dacht... ik dacht,.. dat ik het verloren had... (Kijkt Arnold aan en vraagt indringend) Dus... dus je zegt niets van die bonnen??

ARNOLD: Kun je ze echt niet terugbrengen? Ik bedoel... ze zijn toch gestolen?..

MARLOES: (zelfverzekerd) Dat kan echt niet!!

ARNOLD: Maar waarom dan niet?

MARLOES: Dat snap jij toch ook wel! Er zijn een heleboel mensen die bonnen nodig hebben. Ze kunnen zelf die bonnen niet halen!

ARNOLD: Maar dat hebben ze aan zichzelf te danken!

MARLOES: (verontwaardigd) Aan zichzelf te danken?!? Dat hebben ze aan de Duitsers te danken!!

ARNOLD: Maar die bonnen waren voor anderen bestemd! Die mag je niet zomaar inpikken!

MARLOES: Dan drukken ze er maar een paar honderd bij!... Dacht je dat ze in de stad minder eten krijgen als er een paar honderd bonnen verdwijnen?

ARNOLD: Dat weet ik niet.... Maar die bonnen horen in het distributiekantoor van mijn vader!

MARLOES: Goed! Dus jij wilt die onderduikers liever laten doodgaan van de honger?

ARNOLD: Dan moeten ze maar niet onderduiken. Er zijn er genoeg, die gewoon gaan werken voor de Duitsers. Daar gebeurt toch niets mee?

MARLOES: Doe niet zo stom! Het is toch te gek dat je verplicht bent om te gaan werken voor ... voor de Duitsers?!

ARNOLD: Waarom dan?

MARLOES: Waarom dan.... Snap je dat niet?! Jij doet toch ook geen werk waar je geen zin in hebt?

ARNOLD: Als het moet... Iedereen heeft de plicht om...

MARLOES: (fel) Ach, wat plicht! Dan krijgen die Duitsers ons precies waar ze ons hebben willen. Straks mag er helemaal niets meer! Is dat wat jij wilt?

ARNOLD: Je kunt toch niet alleen maar doen waar je zin in hebt?.. Mijn vader zegt...

MARLOES: En mijn vader zegt, dat iedereen die voor de Duitsers werkt een landverrader is! En de NSB-ers zijn.... (ze schrikt van haar eigen woorden)

ARNOLD: Ik weet wat je wou zeggen.... De NSB-ers zijn de ergste landverraders..... Marloes,.. geloof je dat echt?

(Marloes antwoordt niet, ze slaat haar ogen neer)

ARNOLD: Ik bedoel..... Kijk,.. wij willen ook graag, dat iedereen het goed heeft... Dat iedereen... Ik weet niet hoe ik het zeggen moet.

MARLOES: Maar daar hoef je toch geen mensen voor te verraden... of aan te brengen?

ARNOLD: (heftig) Maar dat heb ik nooit gedaan!!

MARLOES: En Molenaar dan.. vorig jaar..?

ARNOLD: Dat was mijn schuld niet. Dat was Piet Bergman.... Ik heb nooit iemand aangegeven. (Twijfelend) Ik heb.... Ik heb alleen thuis wel verteld, dat ze me altijd zitten te pesten op school...

MARLOES: O...

ARNOLD: Zou jij dat niet hebben gedaan?

MARLOES: (wijfelend) Ik,.. ik weet het niet.

ARNOLD: Ik kan er toch ook niets aan doen dat mijn vader lid van de NSB is?

MARLOES: (verbaasd) Ben jij het dan niet eens met je vader?

ARNOLD: Nou, he....niet altijd. En mijn moeder.....

MARLOES: (Valt hem in de rede, omdat ze opeens beseft, dat ze weg moet) Ik moet gauw verder... We kunnen hier niet steeds blijven staan praten....

ARNOLD: Nee..... Maar... Marloes?....

MARLOES: Ja?

ARNOLD: Geloof je me?

MARLOES: (onzeker) Ik weet het niet... Ik weet niet wat ik geloven moet....

ARNOLD: Marloes,.. Iedereen pest me,.. maar jij hebt me nooit gepest... Ik dacht,.. misschien kunnen wij samen praten. Thuis... ik bedoel.... mijn vader is soms zo moeilijk... En met mijn zus kan ik niet zo goed praten..... Marloes.... wat er in dat krantje stond... is dat echt waar?

MARLOES: Ik kan me niet meer herinneren wat er in stond.

ARNOLD: Over concentratiekampen..... Martelen ze daar echt mensen?.... Mijn vader zegt dat het leugens zijn.

MARLOES: Weet je daar dan echt niets van? (Arnold schudt zijn hoofd) Ook niet van Vught en Amersfoort?... Dat ze daar mensen zelfs doodtrappen?

ARNOLD: Doodtrappen??.. En wie doen dat dan?

MARLOES: (fel) De SS-ers!! De grootste smeerlappen die er rondlopen!

ARNOLD: Hoe weet je dat allemaal?

MARLOES: Van mijn vader.. Trouwens, dat weet toch iedereen!

ARNOLD: Dan is jouw vader zeker bij het verzet?

MARLOES: (vol wantrouwen) (fel) Mijn vader werkt bij de PTT!

ARNOLD: Je vertrouwt me niet, hè?

MARLOES: (Ontwijkend) Ik moet nu weg, Arnold... (vragend) Arnold,.. je vertelt niemand iets, hè?... Ook niet van die bonnen?

ARNOLD: Ik vertel niets, dat beloof ik je..... Zal ik met je meelopen?

MARLOES: Nee, liever niet. Ik heb liever niet dat ze ons.... (ze stopt midden in de zin)

ARNOLD: (vult haar aan) Dat ze ons samen zien. Dat ze jou,
koerierster, met een NSB-erszoon zien.... Ik begrijp
het!

MARLOES: Dag, Arnold. Ik zie je nog wel....

ARNOLD: Daaag.....

(Marloes af met haar fiets en haar tas. Arnold kijkt haar na.
Gordijn dicht. Licht uit.)

Scene 22**dagboek**

Speler: Arnold

(Licht op Arnold. Arnold leest voor uit zijn dagboek)

Zondag, 29 augustus 1943

Vandaag heb ik met Marloes gesproken. Maar ik heb ook iets vreselijks ontdekt. Marloes is koerierster voor het verzet. Ze brengt bonnen rond die zijn gestolen uit het distributiekantoor van vader. Nou is de kans dat ze wordt opgepakt nog groter.

Deze week zijn er ook een stel jongens uit klas 5 en 6 opgepakt. Freek was er ook bij. Ik geloof dat vader er ook iets mee te maken heeft. Toen ik hem er naar vroeg werd hij hardstikke boos. Hij zei, dat het oproerkraaiers en nietsnutten zijn. En rijkeluiszoons. Dat zei Piet trouwens ook. Toen ik vader vroeg waarom ze Freek Wiersema dan hadden opgepakt, merkte ik aan vader, dat hij er meer van wist. Hij versprak zich, want hij zei, dat die er net zo goed bij hoorde. Volgens mij hebben vader en Bergman hier iets mee te maken.

Vanavond hoorden we op het nieuws dat er weer een belangrijke NSB-er is doodgeschoten. Het wordt ook steeds gekker. Misschien is vader daardoor zo kortaf de laatste tijd. Hij is natuurlijk doodsbang. Daarom heeft hij dat pistool ook gekocht. Hij heeft gelijk. Een mens is zich zijn leven niet meer zeker in deze tijd....

Maar ik snap nog steeds niet, waarom hij Freek Wiersema heeft aangegeven... Hij weet toch dat Freek mij uit het water heeft gehaald...

Misschien is hij dat al lang weer vergeten. Hij luistert niet eens naar me als ik zulke dingen vertel. Hij is alleen met zichzelf bezig.

Eigenlijk is hij wel een beetje zielig. Hij heeft niemand,.. net als ik....

(Dagboek dicht. Licht uit)

Scene 23

Spelers: Arnold, Hans, Tess, Lies, Johan, Piet

Toneel: schoolplein

(Licht op verteller)

VERTELLER: Enkele weken gingen voorbij en Marloes liet niet meer van zich merken, dan af en toe een vriendelijk glimlachje tegen Arnold. Arnold was er gelukkig mee. Hij begreep, dat ze niet meer kon doen..... Al had hij graag meer contact met haar gehad....

Als Arnold van zijn vader hoort, dat de Duitsers de overvallers van het distributiekantoor op het spoor zijn, besluit hij Marloes te waarschuwen. Zij moet het weten. Misschien kunnen zij en haar familie dan nog vluchten. Hij probeert Marloes aan te spreken, maar ze ontwijkt hem steeds. Hij gaat naar haar huis, om haar daar op te wachten, maar hij ziet haar niet.....

De volgende dag gaat hij weer naar Marloes' huis. Hij loopt de straat in waar ze woont, maar hij mag niet verder. De weg is afgezet door zware motoren. Duitse soldaten staan met machinepistolen in de aanslag op wacht. En voor het huis van de familie Ter Winkel staat een grijze overvalwagen. De schrik slaat Arnold om het hart: ze arresteren Marloes!! Hij wil naar het huis toerennen, maar hij wordt door de Duitse soldaten tegengehouden... Hij blijft kijken... Dan ziet hij hoe de familie Ter Winkel wordt afgevoerd.... Hij kijkt de overvalwagen na als die de straat uitrijdt....

De volgende dag is Marloes niet op school.

(Licht verteller uit)

(Gordijn open. Licht op het podium)

(Hans, Johan en Lies staan bij elkaar op het schoolplein. Tess komt op en voegt zich bij hen)

TESS: Hebben jullie het al gehoord?... De familie Ter Winkel is opgepakt.... Ze zeggen, dat de vader van Marloes betrokken is geweest bij de overval op het distributiekantoor. Hij zit bij het verzet, zeggen ze....

HANS: Maar dan hoeven ze Marloes en de rest van de familie toch niet op te pakken?

JOHAN: Met die Duitsers weet je het nooit... Ze pakken iedereen op, als ze daar zin in hebben...

LIES: Nou, ik heb gehoord, dat Marloes van die geheime krantjes rondbrengt... Misschien is ze daar wel voor opgepakt....

HANS: (fel) Jo, hou je stil... (geheimzinnig) Over zulke dingen moet je niet praten. Straks hoort iemand het die het doorbriefft aan de Duitsers...

TESS: Ja,.. bijvoorbeeld die vent van Westervoort.... Als je het mij vraagt weet die hier meer van... Volgens mij heeft hij al heel wat mensen er bij gelapt...

LIES: Volgens mij heeft hij ook Moolenaar aangegeven....

TESS: Het zou me niks verbazen als hij Marloes heeft verraden... Heb je gezien hoe hij steeds naar haar kijkt.... Marloes zei de vorige week nog, dat hij steeds achter haar aan zit. Volgens mij is hij verliefd op haar...

HANS: Daar heeft Marloes natuurlijk helemaal geen zin in....

TESS: Nee, natuurlijk niet! Wie wil er nou met een NSB-er.... En daarom heeft hij haar natuurlijk verlinkt... om wraak te nemen.

JOHAN: Zou hij dat echt gedaan hebben?
TESS: Ja, natuurlijk... Waarom zouden ze anders Marloes hebben opgepakt.
HANS: Wat een rotzak... Iemand uit je eigen klas verraden...
LIES: Nou,.. Moolenaar heeft-ie toch ook verraden...
HANS: Ja, maar dat is een leraar,.. dat kan ik me nog wel voorstellen.... Maar een meisje uit je eigen klas.... En nog wel Marloes.
TESS: Nou, ik durf er mijn hand voor in het vuur te steken.
LIES: Hou je stil, daar komt hij aan, met die vriend van hem...

(Arnold en Piet komen op)

TESS: Zeg, Arnold... Heb je het gehoord? Ze hebben je vriendinnetje opgepakt....
JOHAN: Tess, doe niet zo stom!
ARNOLD: Je bedoelt Marloes. Dat wist ik al... Ik heb het zelf gezien!
PIET: Dat werd tijd! Ik heb al die tijd al gedacht dat ze iets met het verzet te maken had.
HANS: (fel) Marloes heeft helemaal niets met het verzet te maken...
PIET: Wat weet jij daar nou van? Laat dat maar aan de Duitsers over...
(tot Arnold) Kom, we moeten naar de klas. Dat die lui te laat willen komen moeten ze zelf weten!...

(Arnold en Piet af)

TESS: Zag je hoe hij reageerde.... En hoorde je wat-ie zei: Hij was er zelfs bij toen Marloes werd opgepakt.... Wat een schoft!
JOHAN: Misschien was hij wel toevallig in de buurt.... Als je verliefd bent op iemand....
TESS: Zeg, je komt toch niet voor die Westervoort op?
JOHAN: Nou,.. ja... We weten toch niet zeker of hij Marloes heeft verraden?
TESS: O nee?... Nou.. Ik wel!
LIES: Hij heeft Moolenaar toch ook verraden..
JOHAN: Dat kan ook Piet Bergman hebben gedaan...
TESS: Dan had hij die Piet Bergman maar tegen moeten houden. Het zijn toch dikke vrienden?!?
JOHAN: Nou... Volgens mij niet... Het zijn volgens mij vrienden be gebrek aan wat beters. Als je geen andere vrienden kunt krijgen, moet je wel... Ik denk dat Arnold maar wat blij was met zo'n NSB-er er bij in de klas...
HANS: Dat zou ik ook zijn als ik NSB-er was...
TESS: Wat mij betreft vallen ze allebei dood...

(Er gaat een bel)

LIES: Jongens,... we moeten naar de klas. Als we niet opschieten komen we te laat....

(Ze gaan af. Licht uit.)

Scene 24

Spelers: Arnold, Marloes, Hans, Tess, Lies, Johan, Moolenaar
Figuranten: Leerlingen
Toneel: schoolplein

(Licht op verteller)

VERTELLER: Twee weken later komt Marloes weer op school, moe en afgetobd. Arnold wil haar spreken... Hij wil haar vertellen, hoe erg hij het vindt wat er is gebeurd.... Hij wil zeggen, dat hij haar had willen waarschuwen, maar dat hij te laat kwam...

Hij wacht haar op in de middagpauze.

(Licht op verteller uit, licht op toneel.)

(Marloes komt van de ene kant, Arnold van de andere. Hij spreekt haar aan.)

ARNOLD: (met hese stem) Marloes,...

MARLOES: (Ziet Arnold, reageert boos) Wat wil je?!

ARNOLD: Marloes..... Ik vind het erg,... van je vader,.. dat hij is opgepakt... Ik,.. ik had jullie nog willen waarschuwen....

MARLOES: (boos) Wat??! Had je ons willen waarschuwen.

ARNOLD: Ja, ik heb het een paar keer geprobeerd.

(Er komen een paar jongens en meisjes bij staan. Later nog een paar. Het wordt een soort oploop)

MARLOES: (boos en fel) Jij smerige leugenaar!! Jij valse verrader!!... Hoe durf je dat te zeggen?! Of dacht je soms dat wij het niet wisten?.... Iedereen heeft gezien, hoe jij de hele middag in onze buurt hebt rondgehangen.... Jij wist dat het zou gebeuren!! Jij wou natuurlijk niets missen!! Ze hebben het wel gezien, hoe jij met je greinzende smoelwerk stond te kijken toen de Duitsers mijn vader kwamen ophalen....
Ik begrijp alleen niet waarom je er zo lang mee gewacht hebt. Of wou je er soms zeker van zijn, dat wij geen argwaan meer hadden.

ARNOLD: (lam geslagen) Wat?... Dat heb je mis! (stamelend) Ik wou jullie juist waarschuwen! Mijn vader.....

MARLOES (stapt naar Arnold toe en slaat hem in het gezicht en gilt) Daar! Valse verrader!! Vuile NSB-er!!

ARNOLD: (stapt achteruit, ook gillend) Niet waar!! Ik wilde jullie juist waarschuwen!

TESS: Goed zo Marloes,.. geef die smeerlap zijn vet!!

HANS: Geef hem zijn verdiende loon!

ARNOLD: (wanhopig) Nee, Marloes... het is niet waar.... Het is echt niet waar!!

(Marloes draait zich om en loopt weg)

(De jongens en de meisjes komen om Arnold heen staan)
LIES: (tot de jongens) Geef die vuilak op zijn donder.
TESS: Jullie zagen toch hoe hij Marloes zat te treiteren.
LIES: Jongens,.. pak hem dan!!...

(Arnold kijkt als een gevangen dier om zich heen. Dan vat hij moed.)

ARNOLD: Goed, als jullie niet anders willen....
MOOLENAAR: Wat is hier aan de hand?!
LIES: Moolenaar!!
MOOLENAAR: Nou! Krijg ik nog antwoord??
LIES: Die vuilak zat Marloes te pesten. We hebben het zelf gezien!
MOOLENAAR: Marloes?... Waar is ze?
JOHAN: Ze is weg gegaan?
MOOLENAAR: (tot Arnold) Wat heb je hierop te zeggen?

(Arnold zwijgt)

MOOLENAAR: Goed! Je meldt je vanmiddag na de lessen bij mij. Dan zullen we het verder uitzoeken.

(Arnold blijft zwijgen)

MOOLENAAR: Heb je me gehoord, Arnold?
ARNOLD: (boos) Ik heb met uw uitzoeken geen bliksem te maken...

(Hij loopt weg)

(Licht uit op podium. Gordijn dicht.)

Scene 25	Dagboek
-----------------	----------------

Spelers: Arnold

(Arnold leest uit zijn dagboek)

dinsdag, 27 april 1943

Vanmiddag moest ik voor moeder een brief posten. Toen ik langs het station kwam, zag ik hoe een groep Joden naar binnen werd geloodst. Ze hadden allemaal een ster op en er liepen Duitse soldaten met geweren omheen. Ik voegde me bij de groep mensen die stond toe te kijken.

Toen zag ik hoe een klein Joods meisje een pop liet vallen. Ze wilde de pop oppakken, maar een Duitse soldaat schopte de pop het stationsplein over.

Toen zag ik Johan Laning, uit onze klas. Hij liep naar voren, pakte de pop op en bracht die naar het huilende meisje.

De soldaten waren met stomheid geslagen over de brutaliteit van Johan. Maar toen stapte de zelfde soldaat naar Johan toe en sloeg hem met zijn geweer tegen de vlakte.

Niemand van de toeschouwers durfde zich te verroeren. Niemand ging naar Johan toe... Hij lag daar,... in een plas bloed. Toen de Duitsers bezig waren de Joden in de trein te laden, durde iemand naar Johan toe te gaan. Er werd een brancard gehaald en Johan werd weggedragen.

Ik ben blijven kijken tot de trein wegreed. Voor een van de ramen zag ik het meisje met de pop in haar armpjes op de arm van haar moeder. Ze lachte.... Ja, dacht ik. Nu lach je nog. Maar als je straks in zo'n kamp zit, lach je vast niet meer...

Waarom doen de Duitsers dit? Waarom moeten de Joden een ster dragen? Waarom worden ze opgepakt en naar kampen gebracht? Vader zegt dat het nodig is en dat ze de Joden al veel eerder het land uit hadden moeten zetten. Maar hij kan me niet vertellen waarom....

Ik begrijp er niets van... Maar misschien valt het ook niet te begrijpen voor een simpele ziel als ik ben...

Toen ik na dat voorval op het station thuis kwam, bleek dat ik helemaal vergeten was de brief te posten. Toen moest ik nog een keer naar het postkantoor. Ik heb ze thuis niet verteld waarom ik vergeten was de brief te posten... Ze begrijpen me toch niet. (Arnold doet het dagboek dicht. Licht uit)

Scene 26

Spelers: Arnold, Martin, Karel, verteller
Toneel: Leeg toneel. Donkere achtergrond.

(Licht op verteller)

VERTELLER: Op een middag wordt Arnold door zijn moeder om een boodschap gestuurd. Hij moet kolen halen.....

Als Arnold bij het kantoortje komt om de kolen te halen blijkt het gesloten te zijn. Er hangt een briefje op de deur met "ben even weg. Ik kom over een half uur terug". Arnold loopt het gangetje in tussen het kantoortje en de loods, die er naast staat.

(op spannende toon)

Dan hoort hij voetstappen achter zich..... Hij ziet twee grote jongens op zich afkomen... Arnold kijkt om zich heen, maar ontsnappen kan hij niet. Het gangetje loopt dood... Hij herkent een van de twee jongens:.. het is Martin Jonkers.

(Gordijn open)

(Het licht is schemerig; blauw. Op het toneel Arnold in het nauw gedreven door 2 jongens, die vanuit de zaal het podium opkomen. Hij kan geen kant op)

MARTIN: Eindelijk hebben we je te pakken, jij NSB-zwijn!..
Eindelijk...!

(De twee jongens komen dreigend op hem af. Ze sluiten hem langzaam in.)

ARNOLD: (met de rug tegen de muur, angstig) Nee!!..... Nee!!!.....
Jullie kunnen me niet.....

(In wanhoop springt Arnold op een van de twee af. Er ontstaat een gevecht. Arnold schreeuwt om hulp, gestomp, geluid van slagen, schoppen e.d.)

(Het gordijn gaat snel dicht. Licht uit. Licht op verteller.)

VERTELLER: Arnold vocht voor zijn leven, maar de twee waren te sterk voor hem. Bovendien had de ene een mes. Arnold voelde, hoe hij werd geschopt en getrapt. Iets kouds raakte hem op zijn rug. Hij gilte het uit van de pijn. Toen verloor hij zijn bewustzijn.

Twee mannen kwamen op het gegil af. Ze vonden Arnold, badend in het bloed. Maar dat merkte Arnold niet. Bewusteloos werd hij overgebracht naar het ziekenhuis. Hij was zwaar gewond, maar niet in levensgevaar.

(korte pauze)

En hoe het verder gaat met Arnold ziet u na de pauze. De pauze duurt ongeveer 20 minuten. Als de bel gaat moet u uw plaatsen weer innemen.

Scene 27

Spelers: Moeder, Arnold, Zuster Wiersema
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. In een van de bedden
Arnold. Moeder naast het bed.

(Gordijn gaat open. Het blijft een tijdje stil. Arnold beweegt)

MOEDER: Mijn God,.. eindelijk,.. hij wordt wakker.

(Arnold beweegt weer, opent zijn ogen maar sluit ze direct weer)

MOEDER: Arnold?..... Ben je wakker?..... Arnold, hoor je
mij?....

ARNOLD: (fluisterend) Dag, ma.

MOEDER: Dag mijn jongen.

(Moeder buigt zich over hem heen. Verschikt wat aan de dekens)

ARNOLD: Ik lig in het ziekenhuis, hè?

MOEDER: Ja, jongen....

ARNOLD: Hoe laat is het?

MOEDER: Een uur of een, denk ik.

(stilte)

ARNOLD: Lig ik hier dan al een dag?

MOEDER: Ja, maar je moet niet zoveel praten. De dokter heeft
gezegd dat je rust nodig hebt.

(een verpleegster komt binnen)

ZUSTER WIERSEMA: Zo, slaapkop. Eindelijk wakker?

ARNOLD: Is het nu donderdag?

ZUSTER WIERSEMA: De hele dag al! We hebben al een mooi poosje
voor je gezorgd.

(ze trekt de dekens recht)

ARNOLD: Ik heb zo'n dorst.... En ik voel me zo misselijk..

ZUSTER WIERSEMA: Dat komt door de narcose.... Ik zal vragen of
je wat drinken mag.

(Ze verlaat de kamer)

MOEDER: (Pakt de hand van Arnold) Dag mijn jongen. Ik ga nu weg.
Ik kom straks weer terug.

(Ze staat op en verlaat de kamer. Arnold sluit zijn ogen)

(Licht uit)

Scene 28

Spelers: Arnold, Jeroen, Verteller, Zuster Wiersema
Figurant: Soldaat voor de deur
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. Avond. Arnold ligt in het ene bed.

(Op het podium alleen een zwak lampje (met wat bijlicht). Het is er schemerig. Licht op verteller)

VERTELLER: Toen Arnold voor de tweede keer wakker werd, waren de gordijnen gesloten. Op het kastje naast zijn bed stond een glas water. Hij probeerde het te pakken, maar hij kreeg een stekende pijn in zijn borst. Hij ontdekte, dat hij van zijn schouder tot zijn middel helemaal ingezwachteld was. Zijn linkerarm zat in het gips. Terwijl hij bezig was die ontdekking te verwerken, kwam de verpleegster binnen.

(Licht verteller uit)

ARNOLD: (geschrokken) Ik zit helemaal in het verband.

ZUSTER WIERSEMA: Dat was wel nodig ook. Wat jij hebt is normaal over een stuk of vier patiënten verdeeld.

ARNOLD: O,..... Wat heb ik dan?

ZUSTER WIERSEMA: Dat zal ik je vertellen..... Maar laat ik beginnen met me voor te stellen... Ik ben zuster Wiersema.

ARNOLD: (verschrikt) Zuster Wiersema?

ZUSTER WIERSEMA: Ja, vind je dat zo gek?

ARNOLD: Eh,.. nee. Natuurlijk niet. Ik dacht even,.. dat ik u kende.

ZUSTER WIERSEMA: Je zult me wel eens in de stad hebben gezien.

VERTELLER: Arnold was zijn dorst en zijn pijn even vergeten. Ze heette Wiersema... Zou ze misschien familie zijn van Freek Wiersema, die hem het vorig jaar uit het water had gehaald? Een zusje of zo? Stel je voor dat ze wist wat zijn vader had gedaan. Zou ze zijn naam weten? Ach, natuurlijk kende ze zijn naam. En bijna iedereen in de stad kende zijn vader. Arnold voelde zich ongelukkig en opeens voelde hij ook weer de pijn en de dorst.

ZUSTER WIERSEMA: Voel je je niet goed, Arnold? Je hebt opeens zo'n kleur?

ARNOLD: Ik eh... heb zo'n dorst.

(Ze houdt het glas aan zijn lippen en laat hem drinken)

ZUSTER WIERSEMA: Zo,.. meer mag je voorlopig niet hebben. Dat is niet goed voor je.....

Dan zal ik je vertellen, hoe het met je is.... Jij bent gisteren binnengebracht om een uur of vijf. Door mensen van de spoorwegen. Toen dachten we dat je... nou, ja,.. dat het heel erg was.... Je had veel bloed verloren.....

(Pauze).....

Iemand heeft je gestoken met een mes..... De dokter heeft je geopereerd. Aan een van je nieren. Daarom mag je niet zoveel drinken.

ARNOLD: Je nieren zitten toch bij je rug?

ZUSTER WIERSEMA: Ja.
ARNOLD: Daar heb ik geen pijn.
ZUSTER WIERSEMA: Waar heb je dan wel pijn?
ARNOLD: In mijn borst en mijn arm.
ZUSTER WIERSEMA: Erg?
ARNOLD: Gaat wel. Ik kan me niet uitrekken.
ZUSTER WIERSEMA: Je hebt ook twee ribben gebroken.
ARNOLD: O...
ZUSTER WIERSEMA: En een gebroken sleutelbeen..... (pauze)....
En een gebroken arm.....
ARNOLD: (na een pauze) Is dat alles?
ZUSTER WIERSEMA: Nou zeg! Is dat nog niet genoeg?
ARNOLD: (wil lachen, maar dat doet vreselijk pijn) Ik kan niet
diep ademhalen.
ZUSTER WIERSEMA: Dat zal toch moeten. Anders krijg je een
longontsteking.

(korte stilte)

ARNOLD: Is mijn moeder nog geweest?
ZUSTER WIERSEMA: Ja, maar toen sliep je. En dat moet je nu weer
gaan doen! Het is bijna tien uur.... Als je
iemand nodig hebt moet je op dat knopje
drukken.... Goed?
ARNOLD: Goed zuster.
ZUSTER WIERSEMA: Ja?
ARNOLD: U weet toch wie ik ben?
ZUSTER WIERSEMA: Ja, natuurlijk. Hoezo?
ARNOLD: Ik.. he.. U bent de eerste die aardig tegen me is....
ZUSTER WIERSEMA: Dat is mijn beroep, Arnold.... Welterusten.
ARNOLD: Welterusten, zuster.

(Licht uit)

Scene 29

Spelers: Zuster Wiersema, Arnold, Jeroen, Soldaat
Figurant: Verpleegster
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. In het ene bed Arnold

(Licht op podium aan)

ZUSTER WIERSEMA: (Komt binnen) Goedemorgen Arnold.... Zo,.. jij
krijgt straks gezelschap.
ARNOLD: Wie?
ZUSTER WIERSEMA: Dat zul je wel zien. Hij komt zo,.. ik zal
eens gaan kijken waar hij blijft. (Zuster
Wiersema gaat af)

(Licht op verteller)

VERTELLER: Een kwartier later komt ze terug in het gezelschap van
een andere verpleegster. Samen ondersteunen ze een jonge man, die
ze op het lege bed naast Arnold leggen.

JEROEN: Voorzichtig dames, voorzichtig.... (ze helpen hem in bed en schikken zijn dekens)
JEROEN: Ja, zo is het stukken beter. Krijg ik ook wat te eten?
ZUSTER WIERSEMA: Moet je dat horen. Hij is net binnen en dan zeurt-ie al om eten. Je zult nog even moeten wachten, hoor.
JEROEN: Maar ik heb honger.
ZUSTER WIERSEMA: Ik breng je straks wel een bord pap.
JEROEN: Een bord pap?... Hebben ze hier geen brood?
ZUSTER WIERSEMA: Jij mag alleen maar vloeibaar voedsel. En je weet best waarom.

(de zusters verlaten de zaal)

JEROEN: (Tot Arnold) Hallo,.. Ik heet Jeroen. Hoe heet jij?
ARNOLD: Arnold.
JEROEN: Ken je boter, kaas en eieren?
ARNOLD: ja, natuurlijk.
JEROEN: Mooi, dan hoeven we ons hier niet te vervelen... Wat heb jij?
ARNOLD: O,.. Ik..he.. ik ben van de trap gevallen. Een paar ribben gebroken en zo..... Ben jij vannacht binnengebracht?
JEROEN: Ja. Per taxi. Helemaal gratis en met een gewapende escorte.
ARNOLD: Hè? (Arnold kijkt hem ongelovig aan)
JEROEN: Net als een generaal. Mijn adjudant staat nog voor de deur.
ARNOLD: (ongelovig) Wat?
JEROEN: De rotzakken!
ARNOLD: Wie?
JEROEN: Die Duitsers natuurlijk.... Ik was net zo mooi bezig gisteravond. En toen schoten ze me in mijn kont.
ARNOLD: (schiet in de lach, maar dat doet hem flink pijn)
JEROEN: Ja, jongen,.. met kapotte ribben moet je niet lachen.....
Ze hebben de kogel er vannacht nog uitgehaald. Die krijg ik mee als souvenir.

(Zuster Wiersema komt binnen met een bord pap en zet dat naast Jeroen neer)

JEROEN: Wat is dat?
ZUSTER WIERSEMA: Pap. Je wou toch eten?
JEROEN: (terwijl hij in de pap roert) Is dat pap? Dat smeren ze bij ons thuis achter het behang.
ZUSTER WIERSEMA: (beledigd) Ja, hoor eens. Het is hier geen restaurant. Als het eten je niet bevalt ga je maar ergens anders heen.
JEROEN: (tot Arnold) Wat een meelevende verpleegster, vandaag de dag.

(Zuster Wiersema wil de kamer verlaten, maar botst bijna tegen een Duitse soldaat op, die binnenkomt)

SOLDAAT: Wo liegt der Verbrecher?

(Zuster Wiersema wijst naar Jeroen)

JEROEN: Dat is de oppas voor de kinderen. We hebben afgesproken, dat hij elk uur even komt kijken.

(De soldaat loopt op Jeroen toe, kijkt in zijn kastje, slaat de dekens terug e.d.)

JEROEN: Kijk, dat zie ik nou graag. Grondigheid voor alles. Je weet maar nooit wat je tegenkomt.

(Hij houdt de soldaat een lepel pap voor)

JEROEN: Ook een hapje? Pap van het huis.

(De soldaat gromt wat, en controleert de rest van de kamer. Daarna loopt hij naar de deur om de kamer te verlaten)

JEROEN: Auf Wiedersehen!.. en de groeten aan je baas.

(Hij werkt een paar lepels pap naar binnen. Legt dan de lepel weg.)

JEROEN: Bah! Met klonten!

(Licht uit)

Scene 30

Spelers: Verteller, Arnold, Jeroen, Soldaat
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. Daarin Arnold en Jeroen

(Licht op verteller)

VERTELLER: 's Avonds na het bezoek was Jeroen opvallend stil. Zijn ouders en de ouders van Arnold waren op bezoek geweest. Die waren nu weer weg.....

Arnold vroeg zich af wie Jeroen eigenlijk was. Was hij wel zo onschuldig als hij zich voordeed? Het was voor Arnold duidelijk, dat hij was opgepakt bij een of andere overval. De Duitsers hadden hem gepakt en nu lag hij in het ziekenhuis onder strenge bewaking.....

Maar waarom was Jeroen zo stil? Wist hij, dat Arnold de zoon was van een NSB'er? Wat hadden de zusters tegen hem verteld?

(Licht op verteller uit. Licht op podium aan)

ARNOLD: Jeroen,... heb je pijn?

JEROEN: (kort aangebonden, terwijl hij de andere kant opkijkt)
Nee!

(Stilte)

JEROEN: (draait zich naar Arnold toe) Zeg.... waren dat je vader en moeder?
ARNOLD: Waarom wil je dat weten?
JEROEN: Ik heb hem eerder gezien... jouw vader. In het distributiekantoor. NSB'er, hè?

(Arnold reageert geschrokken, zegt niets)

JEROEN: Ik had nooit gedacht dat jij lid zou zijn van die club.

ARNOLD: (stug) Ik ben ook geen lid van die club!

JEROEN: (praat gewoon door) En ik snap ook niet hoe iemand het in zijn hersens haalt zich bij zo'n stelletje schooiers aan te sluiten. Dan moet je wel heel wat zaagsel in je hoofd hebben.....

Wie krijg je anders zo gek om achter zo'n opgeblazen kabouter als Mussert aan te lopen?... Als je pa terugkomt zal ik hem dat zeggen ook.

ARNOLD: (geschrokken) Dat moet je niet doen!

JEROEN: Waarom niet?... Hij kan me toch niets meer maken.....

ARNOLD: Ja, maar dan krijg ik rottigheid.

JEROEN: Jij rottigheid? Waarom?

ARNOLD: Mijn vader denkt altijd meteen, dat ik te weinig voor de beweging voel.

JEROEN: En?... Is dat ook zo?

ARNOLD: (knikt ja)

JEROEN: Nou, dat valt me dan weer van je mee. Ik moet eerlijk zeggen, dat ik jou ook nooit voor zo'n bloedzuiger had aangezien..... Maar je ouwe heer mag zijn gezicht wel eens wassen. Het fanatisme druipt er af.

(Een Duitse soldaat komt binnen, loopt naar Jeroen toe)

SOLDAAT: Und du bist Rainders?

JEROEN: (tot Arnold) Arme stakker. Hij is nog te stom om mijn naam goed uit te spreken. (tegen de soldaat) Jawohl, Herr Obersturmbahnunteroffiziersführer!

SOLDAAT: Wo bist du verwundet?

JEROEN: Dat gaat je geen fluit aan!

SOLDAAT: Bitte?

JEROEN: Goed dan,... Hier!... (hij klopt op de dekens) An mein Hinterarbeit.

(De soldaat haalt zijn schouders op, kijkt nog even rond en verlaat de kamer)

JEROEN: Zag je dat? Totaal gebrek aan humor. Daar herken je iedere nazi aan.....
(Hij kijkt Arnold indringend aan) Ik geloof je, Arnold. Jij bent geen echte NSB'er. Daar heb je geen kop voor.
(Hij trekt de dekens over zich heen en gaat liggen)
En nou ga ik maffen!

(Licht uit)

Scene 31

Spelers: Arnold, zuster Wiersema
Figurant: Jeroen, Soldaat voor de deur
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. Daarin Arnold en Jeroen. Zuster Wiersma aan het bed van Arnold. Het is avond

(Schemerig licht op het podium gaat aan)

ARNOLD: Zuster?....

ZUSTER WIERSEMA: Ja?...

ARNOLD: Woont u hier in de stad?

ZUSTER WIERSEMA: Ja... Waarom vraag je dat?

ARNOLD: Hebt u een broer die Freek heet?

ZUSTER WIERSEMA: Hoezo?

ARNOLD: Ik ken een Freek Wiersema. Hij heeft me uit het water gehaald.

ZUSTER WIERSEMA: Heeft Freek jou uit het water gehaald?... Daar heeft hij nooit iets van gezegd... Wanneer dan?

ARNOLD: Vorig jaar. Ik was door het ijs gezakt en toen bleef ik vast zitten met een schaats.....

Ziet u hem nog wel eens?

ZUSTER WIERSEMA: Wie? Freek?

ARNOLD: Ja?

ZUSTER WIERSEMA: Ik zie hem elke dag.

ARNOLD: O..... gelukkig.

ZUSTER WIERSEMA: De Duitsers hebben hem een half jaar vastgehouden. Waarom weten we niet.

ARNOLD: O..... Wilt u hem de groeten doen?

ZUSTER WIERSEMA: Natuurlijk..... Moet ik er nog iets bij zeggen?

ARNOLD: Nee..... alleen de groeten.

ZUSTER WIERSEMA: Goed.... Zeg,... weet je al, dat je over een paar dagen naar huis mag?

ARNOLD: Ja.... de dokter heeft het me vanmorgen gezegd.

ZUSTER WIERSEMA: Je lijkt er helemaal niet blij mee te zijn. Wil je niet naar huis?

ARNOLD: Jawel, hoor...

(Hij draait zich om en trekt de dekens over zich heen. Zuster Wiersema gaat af)

(Licht uit)

Scene 32

Spelers: Verteller, Jeroen, zuster Wiersema
Figurant: Arnold, soldaat voor de deur
Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. Daarin Arnold en Jeroen

(Licht op de verteller)

VERTELLER: Vreemd genoeg was Arnold er helemaal niet blij mee, dat hij naar huis mocht. Wat zou hij thuis moeten doen? Hier had hij Jeroen. Ze hadden heel wat gepraat, samen. Hij had hem alles verteld; over Martin Jonkers en Karel Rot, over zijn klas en zijn school, over de pesterijen.... En ook over Marloes..... Arnold vroeg zich af wat er moet Jeroen zou gebeuren als hij uit het ziekenhuis kwam. De Duitsers zouden hem natuurlijk meenemen. Maar waarheen?.... Zou hij in zo'n concentratiekamp terecht komen?.... Of zouden ze hem net als andere verzetsstrijders fusilleren?.... Dat kon hij zich haast niet voorstellen. Je liet toch niet iemand genezen om hem daarna dood te schieten!..... Het leek er op, dat Jeroen zich om al die dingen niet druk maakte. Hij maakte zich vooral druk om het eten, dat hij kreeg voorgezet.

(Licht verteller uit. Licht op ziekenhuiskamer)

JEROEN: Ik wou, dat IK naar huis mocht. Vooral om het eten. Daar gooien ze hier echt met de pet naar.

ZUSTER WIERSEMA: Jij blijft voorlopig hier. Jij bent nog lang niet beter.

JEROEN: Dat komt door het eten.

ZUSTER WIERSEMA: Welja, we zullen jou een lamsboutje voorzetten. Of een biefstuk met champignonsaus.

JEROEN: Ik hou meer van roomsaus, als dat zou kunnen. En de biefstuk graag licht gebakken. Daar.....

(Zuster Wiersema is naar hem toegestapt en geeft hem een draai om zijn oren, juist als de deur opengaat en een Duitse soldaat binnekomt)

JEROEN: Ach, lieber Heinrich. Du hast mein Leben gerettet!

SOLDAAT: Was?

JEROEN: Du hast mein leben gerettet! (tot zuster Wiersema)
Zeg,.. staat er wel een stoel op de gang voor onze Heinrich? Hij ziet er zo moe uit.

ZUSTER WIERSEMA: (ze fluistert hem scherp toe) Stil toch! Jij bent veel te ziek om zulke dingen te zeggen.
Snap je dat dan niet?

JEROEN: Kom ik eens op voor onze oppasser en dan is het weer niet goed!

ZUSTER WIERSEMA: Jeroen! Ik meen het!

JEROEN: Ja, zuster. (Hij trekt de dekens over zich heen en houdt zich ziek. Zuster en soldaat af)

(Licht uit)

Scene 33

Spelers: Arnold, Jeroen, verteller, Vader, Moeder

Figurant: soldaat voor de deur

Toneel: Ziekenhuiskamer met 2 bedden. Daarin Arnold en Jeroen. Vader en Moeder op bezoek bij Arnold.)

(Licht op verteller)

VERTELLER: Die avond kwamen de ouders van Arnold weer op bezoek. Ze zagen er betrokken uit. Toen ze elkaar begroet hadden, haalde meneer Westervoort een krant uit zijn zak.

(Licht op verteller uit. Licht podium aan)

VADER: Ik heb 'voor volk en vaderland' voor je meegebracht.

ARNOLD: Moet dat nou? Ik heb hier genoeg te lezen. Ze hebben hier een bibliotheek.

VADER: Je hoeft alleen deze overlijdensadvertentie te lezen.... Kijk, hier....

ARNOLD: Pieter Gerardus Bergman. Dat is Piet,... Piet, uit mijn klas.

(Hij leest hardop wat er in de advertentie staat)

Voor Führer, Volk en Vaderland sneuvelde in de strijd tegen de Russen onze innige geliefde zoon Pieter Gerardus Bergman. Zijn dapperheid, moed en plichtsbetrachting waren een voorbeeld voor zijn kameraden. Wij zullen hem nooit vergeten.....

(Het is een tijdje stil. Arnold laat de krant zakken, legt hem op zijn bed. Vader pakt de krant, vouwt hem weer op en stopt hem in zijn zak)

MOEDER: We vonden dat je dit moest weten....

(Arnold knikt. Weer even stilte)

VADER: Ik hoop, dat zijn bloed niet voor niets heeft gevloeid.

(Weer stilte)

ARNOLD: (Plotseling opgewekt, hij wil van onderwerp veranderen) Vader, moeder,.. ik mag over een paar dagen naar huis.

MOEDER: (verrast) O,.. ja,.. Dat is mooi, mijn jongen...

ARNOLD: En over vier weken mag het gips er af.

MOEDER: Fijn. Dan heb je de hele vakantie om weer op te knappen.....

VADER: We hebben de familie Bergman een kaartje gestuurd. We hebben jouw naam er ook onder gezet.

ARNOLD: Goed.... (Weer van onderwerp veranderend) Vader, zijn er de afgelopen weken nog nieuwe postzegels uitgekomen?

VADER: Postzegels? Hoe kom je daar zo bij?

ARNOLD: O,.. ik heb nog zes weken zakgeld te goed en daar wil ik postzegels van kopen.

VADER: Dat doe je dan maar als je thuis bent.

(Licht uit. Vaders en moeders af tijdens de verteller. Licht op verteller)

VERTELLER: Er werd verder gepraat over koetjes en kalfjes. Het interesseert Arnold niet zo erg en hij is blij, als zijn ouders afscheid nemen en hij weer met Jeroen alleen is.

(Licht op verteller uit. Licht podium weer aan)

JEROEN: Zeg, Arnold... Wie is er dood?
ARNOLD: Dood?... Wat weet jij daarvan?
JEROEN: Ja, dat is nogal duidelijk. Jullie hadden het er daarstraks over. Je las een advertentie voor.... Mussert soms?
ARNOLD: (Kortaf) Nee, een jongen uit mijn klas.
JEROEN: O,.. dat wist ik niet. Neem me niet kwalijk.
ARNOLD: Hij is gesneuveld aan het Oostfront.
JEROEN: Aan het Oostfront?.. Bedoel je dat hij bij de SS was? Vocht hij tegen de Russen?
ARNOLD: Ja
JEROEN: (vrolijker) O, dat is wat anders. Zulke nieuwtjes kunnen ze me niet genoeg vertellen. (opeens weer serieus) Of was het een vriend van je?
ARNOLD: (stug) Hij zat bij me in de klas.

(stilte)

JEROEN: Ze moesten die lui afslachten.

(Arnold draait zich weg van Jeroen. Het is een tijdje stil)

JEROEN: Het is hetzelfde tuig dat in de concentratiekampen beulswerk verricht. Ze moesten die lui allemaal opknopen. Dan wil ik ze nog wel aan de benen gaan hangen.

(Arnold draait zich om, woedend)

ARNOLD: En dan ben jij een nog veel grotere beul dan zij!

(Het is een hele tijd stil. Jeroen kijkt voor zich uit. Dan zegt hij)

JEROEN: Ja,.... daar kon je wel eens gelijk aan hebben.

(Licht uit)

Scene 34

Spelers: Arts, Jeroen, Arnold
Toneel: Ziekenzaal

(licht op verteller)

VERTELLER: Een paar dagen voordat Arnold naar huis mag, komt er een arts bij Jeroen. Arnold luistert met grote verbazing naar het gesprek tussen de arts en Jeroen.

(Licht verteller uit. Licht op podium aan)

ARTS: Wat heb ik gehoord, mijnheer Reinders. U bent nog steeds niet koortsvrij?
JEROEN: Eh... nee, dokter. Ik heb een temperatuur waar een broedse kip jaloers op is. Minstens negenendertig.

ARTS: Zolang de koorst aanhoudt moet u in bed blijven.... Hoe is het met de verwondingen?.... Mag ik er even naar kijken?

JEROEN: Alleen kijken!! Nergens aankomen!

(De arts trekt de dekens weg, haalt het verband er af en betast de wond)

JEROEN: AUWWW!!..... Ik zie nog zo: er niet aankomen!!

ARTS: Net wat ik dacht. Geïnfecteerd. En flink ook!

JEROEN: (ernstig) Hoe erg is het, dokter?

ARTS: Erg genoeg om u nog zeker vertien dagen hier te houden.. Zuster Wiersema zal u straks een injectie geven.

JEROEN: Een injectie?!?

ARTS: Ja, hebt u daar iets op tegen?

JEROEN: Daar ben ik als de dood voor.

ARTS: Des te beter. (Hij wendt zich tot Arnold)

ARTS: Zo,.. en jij gaat morgen naar huis?

ARNOLD: Ja, dokter.

ARTS: Jullie kunnen goed met elkaar opschieten, nietwaar?

ARNOLD: Nou en of!

ARTS: Mooi zo. Misschien kunnen jullie nog eens iets voor elkaar betekenen.

(De arts verlaat de kamer)

JEROEN: Dat is nou sneu voor Heinrich.

ARNOLD: Wat dan?

JEROEN: Nou moet-ie nog veertien dagen buiten staan wachten.

ARNOLD: Zeg, Jeroen,... heb jij echt koorts?

JEROEN: Je hebt toch zelf gehoord wat die pillendraaier zei...

(Licht uit)

Scene 35

Spelers: Verteller, Arnold, Jeroen, Zuster Wiersema, Man

Toneel: Ziekenzaal met Arnold en Jeroen in de bedden

(Licht op de verteller en op podium)

VERTELLER: Arnold kreeg een vermoeden van wat hier gebeurde. Ze wilden Jeroen hier houden. Er was niets met hem aan de hand. Als hij weer beter was, dan kwamen de Duitsers hem halen, en dat wilden ze voorkomen....

Maar wat zou er gebeuren als de veertien dagen om waren? Zouden zijn vrienden van het verzet hem komen bevrijden?....

Arnold vroeg zich af of hij wat kon doen voor Jeroen.... Hij zou wel willen, maar hij wist niet hoe.....

(verteller stopt even)

(Arnold stapt uit zijn bed en loopt de gang op naar de w.c. Hij groet de soldaat die voor de deur staat. Daarna af.)

VERTELLER: Arnold gaat naar de w.c. en daar schiet hem een plan te binnen. Hij is er zelf helemaal van ondersteboven. Hij krijgt er het zweet van in zijn handen. Natuurlijk kan hij iets doen! Niet nu, niet nu hij nog in het ziekenhuis ligt. Maar wel over een dag of tien, als hij terug moet komen voor controle of zo..... Hier in het ziekenhuis kennen ze hem allemaal, ook de Duitse soldaten. Ze zouden hem niet verdenken.....

Hij moet natuurlijk wel alles goed voorbereiden. Er mag niets fout gaan.....

(Licht op verteller uit)

(Arnold komt terug op de zaal. Hij pakt een stoel en gaat naast Jeroens bed zitten)

ARNOLD: Jeroen, luister!.. Ik kan je helpen hier weg te komen.

JEROEN: (gaat rechtop zitten) Wat?? Ik wil hier helemaal niet weg. Het bevalt me hier best.

ARNOLD: Ssst! Niet zo hard..... Ik meen het!

JEROEN: (Verbaasd) Ben je niet goed geworden of zo?

ARNOLD: Jeroen. Luister.... Jullie maken mij niets wijs. Jij bent helemaal niet ziek meer.... (Jeroen kijkt hem onbewogen aan)
Terwijl jij hier zogenaamd ziek ligt te zijn, bedenk jij iets om te ontsnappen.

JEROEN: Jij hebt te veel fantasie, Arnold.

ARNOLD: Jeroen, je kunt me vertrouwen!.. Anders had ik het toch al lang aan de Duitsers kunnen vertellen.....

JEROEN: (Plotseling opgewekt) Dat is te gek, Arnold!.....
(nadenkend) Maar het is ook bloedlink!... Ik zou niet weten hou jij dat voor elkaar moest krijgen.

ARNOLD: (zelfverzekers) Maar ik wel!..... Ik moet alleen een goede gelegenheid afwachten.....

JEROEN: Wat wil je dan?

ARNOLD: Dat zul je wel zien!

JEROEN: Als je het mij vraagt, heb jij je verstand verloren.

(Zuster Wiersema komt binnen met injectiespuit. Ze loopt naar Jeroens bed.)

ZUSTER WIERSEMA: Zo.... daar zijn we dan... met injectiespuit!
Ik geef toe... het is een paardenmiddel! Maar dat heb je hard nodig,... vooral vanmiddag!
(vastberaden zoekt ze een plek op Jeroens been en duwt de naald er in)

JEROEN: AAUUWWWW!.... Kan dat niet wat zachter?!?

ZUSTER WIERSEMA: Dit is nog niks... Straks piep je wel anders.

(Zuster Wiersema dekt Jeroen weer toe en verlaat daarna de kamer.)

(Licht op de verteller)

VERTELLER: Zuster Wiersema kreeg gelijk. Jeroen begon zich langzaam beroerder en beroerder te voelen. Arnold dacht eerst nog dat Jeroen zich aanstelde, maar Jeroen begon ook te zweten van de

koorst. Een half uur later was Jeroen zo ziek als hij zich nog nooit gevoeld had.....

(Licht op de verteller uit)

JEROEN: (Kreunend) Oooh.... Ik heb me nog nooit zo beroerd gevoeld.... Ooohh.... Alles draait voor mijn ogen....ooohh...

ZUSTER WIERSEMA: (komt binnen, kijkt naar Jeroen) Hoe gaat het, Jeroen?

JEROEN: Oooohh,... zuster,... oooohh,.. ik voel me zo beroerd....

ZUSTER WIERSEMA: Mooi zo.... (Ze verlaat de zaal en komt even later terug met de arts en een vreemde man. Jeroen kreunend in zijn bed.)

MAN: Waar ligt hij?

ZUSTER WIERSEMA: Hier.

MAN: (Voelt de pols van Jeroen) Hoe lang heeft hij dit al?

ARTS: Verscheidene dagen. Het is vandaag erger geworden.

MAN: Waarom ligt hij niet alleen? Dat was toch de opdracht die u hebt gekregen?

ZUSTER WIERSEMA: Alle eenpersoonskamers zijn bezet. En de jongen waar hij bij ligt is de zoon van een NSB'er.

MAN: Juist!... Goed... (Loopt naar de deur, de anderen lopen mee. De man blijft bij de deur staan)

MAN: Zodra hij voldoende hersteld is om vervoerd te kunnen worden, stelt u mij onmiddellijk op de hoogte! Begrepen?!?... Ik herhaal: Onmiddellijk!! (zonder antwoord af te wachten, verlaat hij de zaal. Man, arts en zuster Wiersema af)

(Licht podium uit. Licht op verteller)

VERTELLER: Die avond was Jeroen weer aardig opgeknappt. Hij zat weer rechtop in zijn bed en kon zelfs al weer grapjes maken.....

(Licht verteller uit, podium aan)

(Zuster Wiersema komt op en schikt wat aan de bedden van Arnold en Jeroen)

JEROEN: Zo ellendig heb ik me nog nooit gevoeld... Had dat niet anders gekund? Ik dacht dat ik doodging.....
Zeg zuster, wat zat er eigenlijk in die spuit?!

ZUSTER WIERSEMA: (indringend) Schreeuw toch niet zo! Moet iedereen dat weten?!
.... in die spuit zat, wat je noemt, een cocktail...

JEROEN: Een cocktail?

ZUSTER WIERSEMA: Ja.. een cocktail.. er zat van alles wat in.....
En die enge kerel van vanmiddag komt niet voor volgende week terug. Die denkt minstens dat je iets ongeneeslijks hebt.

JEROEN: Dat dacht ik vanmiddag ook..... Jongen, wat voelde ik me beroerd....Zeg zuster, zeg me alsjeblieft van te voren als jullie weer zo'n geintje gaan uithalen. Dan kan ik ten minste op tijd de benen nemen...

ZUSTER WIERSEMA: (ernstig) Ja..... Was dat maar mogelijk.

(Licht uit)

Scene 36

Spelers: Verteller, Arnold, Jeroen, Soldaat
Toneel: ziekenhuiskamer

(Licht op verteller)

VERTELLER: Arnold werd door zijn moeder opgehaald op de dag dat hij naar huis mocht. Hij nam afscheid van Jeroen en van zuster Wiersma. En hij beloofde Jeroen nog een keer terug te komen....

Arnold had beloofd Jeroen te helpen om uit het ziekenhuis te ontsnappen. Aan die belofte zou hij zich houden.... Hij overdacht zijn plan tot in de kleinste details. Het was zo simpel, maar hij mocht geen fouten maken....

Op een middag dat moeder weg moest, ging Arnold aan het werk. Hij schroefde het bureau van zijn vader open, haalde er het pistool uit van zijn vader en een doosje met patronen. Hij schroefde alles weer netjes dicht en haalde toen een trommel met koekjes uit de keuken. Onder de koekjes verborg hij het pistool. Nu was alles gereed. Hij kon op bezoek bij Jeroen.....

(Licht op verteller uit. Licht op podium aan)

(Arnold loopt het podium op en wil de kamer van Jeroen binnengaan. De soldaat houdt hem tegen)

SOLDAAT: Warte mal!..... Ah, du bist der Junge, der hier gelegen hat? Der Arnold?!

ARNOLD: Ja.

SOLDAAT: Was bringst du da mit?

ARNOLD: Koekjes. Hat mijne Muter gebakken..... Wollen Sie auch einer?

SOLDAAT: Ja! Bitte! Gern!

(Arnold prutst onhandig met zijn gipsen arm)

SOLDAAT: Kan ich helfen?

ARNOLD: Eh..... Nein.... nein....es geht schon.

(De soldaat zoekt een koekje uit en begint er van te snoepen)

SOLDAAT: Ausgezeichnet!! Wie zu Hause!

(Arnold gaat de kamer binnen)

JEROEN: Ha, die Arnold... Zo, jongen, jij bent bruin geworden.
ARNOLD: Hoe is het met jou?
JEROEN: Slecht. Ze willen me nog steeds niet laten gaan.... Maar wat is er met jou? Je zet een gezicht of Hitler je een oor heeft afgebeten.
ARNOLD: Ik heb iets voor je meegebracht.
JEROEN: Dat zie ik. (maakt de trommel open) Geweldig bedankt. Jij weet tenminste wat een door het ziekenhuiseten geteisterd mens nodig heeft.
ARNOLD: (Fluisterend) Onder de koekjes! Maar wees voorzichtig!
JEROEN: Mmmmmm, het ziet er goed uit!
ARNOLD: (sissend) Nee man, dat bedoel ik niet.
JEROEN: Aha, een stuk papier. Plattegrond van het ziekenhuis?
ARNOLD: Doe nou niet zo onnozel.
JEROEN: (Verbaasd als hij het pistool ziet) Alle donders! Arnold! Hoe kom je daaraan?
ARNOLD: Van mijn vader.
JEROEN: En mag ik die lenen?
ARNOLD: Doe toch niet zo gek!
JEROEN: Wat zei Heinrich er van?
ARNOLD: Oh,.. die wou graag een koekje...
JEROEN: (Verbaasd) Wat?
ARNOLD: Ik heb hem er maar een gegeven. Ik hoop dat je het niet erg vindt.... O, en dit hoort er ook nog bij... (Hij haalt het doosje met patronen uit zijn zak en stopt het Jeroen toe)
JEROEN: (Kijkt Arnold wezenloos aan)... Ik heb het wel gezegd: Je bent hardstikke gek...
ARNOLD: (serieus) Jeroen, wil jij iets voor mij doen?
JEROEN: Dat is een stomme vraag, natuurlijk.
ARNOLD: Ik heb je toch verteld van.. eh.. van Marloes?
JEROEN: Ja..
ARNOLD: Als je hier uitkomt... wil je dan naar haar toe gaan en vertellen..... (hij stopt)
JEROEN: (ook ernstig) Jij wilt hebben dat ik haar vertel wat wij hier samen..... beleefd hebben?
ARNOLD: Ja.
JEROEN: Dat beloof ik je!
ARNOLD: Dank je wel, Jeroen... Nou,... dan ga ik maar weer...
JEROEN: Maar,.. als je vader het ontdekt. Ik bedoel....
ARNOLD: Dat zien we dan wel weer.... Tot ziens, Jeroen!
JEROEN: (grijpt Arnolds hand) Tot ziens, Arnold. (fluisterend) Jij bent de minst beroerde NSB-er die ik ooit ben tegengekomen.

(licht op podium uit, licht op verteller)

VERTELLER: Vierentwintig uur later ontsnapte Jeroen uit het ziekenhuis met medeneming van het machinepistool van de Duitse bewaker. De man zelf had hij opgesloten in een gangkast.... Pas twee dagen daarna ontdekte meneer Westervoort de verdwijning van zijn pistool. Wie het had gedaan werd niet duidelijk..

(licht uit. Iedereen naar de plaats voor de laatste scene)

Scene 37

Spelers: Vader, moeder, Rita, Arnold, Lies, Tess, man 1 en 2, vrouw 1 en 2, verteller

Toneel: Kamer fam. Westervoort

(Licht op verteller)

VERTELLER: De oorlog lijkt op zijn einde te lopen. De geallieerden zijn in Frankrijk binnengevallen en rukken nu op vanuit het zuiden. De strijd in het Oosten hebben de Duitsers verloren. De Russische en Poolse troepen rukken op richting Duitsland. De Duitsers worden steeds verder teruggedrongen.

(Licht op verteller uit. Licht op kamer)

(De familie zit om de tafel)

VADER: Ik begrijp het niet.... Waarom gebruikt de Führer zijn geheime wapen niet?... Ze zien daar in Berlijn toch ook wel, dat ze het zo niet volhouden?

RITA: Wie weet wat voor een verschikkelijke werking dat wapen heeft. Misschien durven ze het niet eens te gebruiken.

VADER: Als je door de Russen dreigt te worden overspoeld, zijn alle wapens geoorloofd!... (Er klinkt geschreeuw en geroep van achter uit de zaal. Nog zachtjes. Meneer Westervoort staat op)
Horen jullie dat ook?

MOEDER: Wat?

VADER: Dat geschreeuw op straat. (Ze lopen allemaal naar een denkbeeldig raam voor op het toneel en kijken de zaal in.)

ARNOLD: Ik ga wel even kijken. (Arnold trekt zijn jas aan en gaat de straat op. Licht op het podium uit. Licht achter in de zaal.)

(Achter in de zaal beginnen de burgers zich te roeren.

Uitgelaten!)

(Schemerlicht achter in de zaal)

Man 1: Ze zijn al over de grens!

Man 2: Hoe weet je dat?

Man 1: Het was op de radio! Ze zeggen, dat de tanks al in Breda zijn.

Vrouw 1: Nog even en we zijn vrij!

Man 2: Leve Nederland. Leve de koningin!

Vrouw 2: Kijk, de familie Westervoort staat voor het raam te kijken.

Man 1: Die zullen ons niet lang meer lastig vallen.

Man 2: Als we bevrijd zijn, nemen we ze te grazen.

Vrouw 1: Nog een paar uur en dan is het met ze gebeurd.

Man 1: Reken maar dat die het nou knap benauwd hebben.

(Arnold bereikt de mensen achter in de zaal)

TESS: Hé,.. daar heb je die gluiperd van Westervoort ook weer.

LIES: We wisten niet dat je nog bestond.
TESS: Straks nemen we je te grazen, mannetje. De Duitsers zijn al op de vlucht! We zijn bijna vrij. Vrij!! Vrij!!
LIES: Hij doet het al in zijn broek van angst. (Arnold loopt terug) Rot maar gauw op. Het begint hier al te stinken.

(Arnold komt het podium weer op. De familie is in rep en roer, druk bezig spullen te pakken. Een drukte van jewelste op het podium)

(Licht op podium weer vol aan)

VADER: Arnold, schiet op! We stonden al op je te wachten.
ARNOLD: Wat dan?
VADER: We gaan weg! Er is bericht gekomen van het hoofdkwartier. Er staat een trein voor ons klaar! (Hij sluit een grote koffer en zet hem op de gang)... Heb je het niet gehoord buiten? De Engelsen en Amerikanen zijn al in Rotterdam.
ARNOLD: En mijn spullen dan?
VADER: Laat maar liggen. We kunnen alleen het hoognodige meenemen.

(Moeder komt binnen met een koffer)

MOEDER: Waar gaan we eigenlijk heen?
VADER: Dat weet ik niet! Er rijdt een speciale trein. Over twintig minuten moeten we op het station zijn! Schiet nou maar op!!
MOEDER: Waar is Rita?
VADER: Die is op haar kamer. Arnold! Zeg dat ze moet opschieten!

(Arnold rent naar achter, komt weer terug)

ARNOLD: Ze komt er aan. (Hij loopt naar het raam en kijkt naar buiten)
VADER: Wat duurt het allemaal weer lang!... Arnold, wat sta je daar nou weer voor dat raam?
ARNOLD: Vader.. Duitsers... Ze vluchten...
VADER: (Komt naast hem staan) Die zijn op weg naar het station. Kom op! Opschieten. We gaan!

(Ze pakken hun koffers en gaan, ze lopen weg, naar achter in de zaal. Hoofden gebogen.)

(Licht op podium uit. Licht op verteller)

VERTELLER: Bij het station staan tientallen mensen, bepakt en bezakt. Ze wachten op de trein die hen naar het oosten zal brengen. Hun gezichten staan angstig, verwilderd bijna.... Ze moeten nog een tijd wachten voordat de trein het station binnenrijdt...
Arnold ziet de dampende locomotief het station binnenrijden. En opeens schiet hem een wilde, onweerstaanbare gedachte in het hoofd.

(Achter in de zaal)

ARNOLD: Vader,.. ik moet nog even naar de w.c.!

VADER: Wacht nou,.. dat kan in de trein ook!

ARNOLD: Ik zie jullie wel weer!

VADER: (tegelijk) Arnold, blijf hier.... Arnold, kom terug!!

MOEDER: (tegelijk) Arnold.... Arnold.....

(Arnold rent van achter uit de zaal naar voren, het podium op, de coulissen in)

VERTELLER: Arnold rent om het stationsgebouw heen. Hij klmt over een hek en duikt weg tussen de struiken langs de rails. Hij wacht.....

Het duurt een eeuwigheid. Dan hoort hij de trein wegrijden.....

(Verteller af)

(Langzaam gaat het licht uit. Duisternis. Alleen weinig licht op de lege kamer van de familie Westervoort. Van achter uit de zaal klinkt muziek, zacht, tweestemmig, op fluit.)